

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

www.pravoslavlje.rs

Број 1092 Цена 90 динара 2,5 КМ 15. септембар 2012. Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

Патријарх српски г. Иринеј у

Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј боравио је у четврордневној архијерејској посјети Митрополији дабробосанској Српске Православне Цркве у Сарајеву, од 8–11. септембра 2012. г.

У суботу 8. септембра 2012. године, Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј стигао је из Београда у сједиште Митрополије дабробосанске у Сарајеву. Свечани дочек Његове Светости Патријарха српског Господина Иринеја био је уприличен у порти Саборног храма Рођења Пресвете Богородице, где су га дочекали Његово Високопреосвещенство Митрополит дабробосански Г. Николај, Његово Преосвещенство Епископ зворничко-тузлански Г. Василије, Његово Преосвещенство Епископ бачки Г. др Иринеј, Његово Преосвещенство Епископ врањски Г. Пахомије, Његово Преосвещенство Епископ славонски Г. Сава, Његово Преосвещенство Епископ захумско-херцеговачки, замјеник Митрополита дабробосанскога, Г. Григорије, са свештенистvом и многобројним вјерницима.

У храму су доксологију служили Архимандрит Данило (Павловић) и ђакони Митар Танасиј и Владислав Ковач. Његово Преосвещенство Епископ захумско-херцеговачки у својству замјеника Митрополита дабробосанскога Г. Григорије упутио је поздравну бесједу у којој је рекао да су некада, када

је Патријарх српски долазио у Сарајево, улице биле препуне православног народа. „Данас нас је мање, али није мања наша вјера. У овој нашој Цркви, молимо се и тражимо Ваш благослов да опет из онога свјетла које је остало изникне пшеница нова и да они који желе да се врате и живе у Сарајеву, живе мирно, као што смо увијек живјели са нашим комшијама, римокатолицима и муслиманима. Нека је благословен онај који долази у име Господње. Нека је благословен овај дан, који је велика радост за ову нашу паству у Сарајеву“, казао је Епископ захумско-херцеговачки Г. Григорије.

Потом се пригодном бесједом обратио Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј:

„Благодарим Господу што ми се дала прилика да посетим град Сарајево, да посетим народ, наше православне Србе. Драго ми је што сам у православном храму, који су градили исти мајстори који су градили и цркву у Нишу, у којој сам био 35 година, тако да су се ове цркве, на један начин, сродиле међу собом.

Још ми је драге што ми се дала прилика да посетим наш православни народ у граду Сарајеву, који се увек поносио, дично и био познат као народ вере и љубави према Господу. Ми данас нисмо у толиком броју, али тешимо се и радујемо што је вера остала снажна и моћна, као што је била вера оних који су у већем броју живели овде. Радујем се што ћу добити прилику да се сусретнем и поразговарам са представницима других Цркава и верских заједница, браће католика, муслимана и оних који припадају јеврејској вери. Биће то прилика и, ја се молим Господу да буде што више таквих прилика, да поразговарамо о ономе што је свима нама драгоцен, а то је мир. Да разговарамо о оном миру који Господ даје онима који су са Господом, о миру који је услов живота свакога народа и сваког појединца у сваком времену. То је највећи и најдрагоценiji дар Господа своме народу. Тај мир нам је данас неопходан. Проживели смо страшну трагедију у прошлости, нема оних који нису страдали и нема оних којих не носе на души својој последице тога страдања. Верујем да ће то дugo бити и трајати у свести, у осећању свих оних који су живели на овим просторима. Господ нас је послao и призвao да лечимо ране. То је мисија Цркве, то је мисија Цркве Православне, то је мисија Римокатоличке цркве, а то је сигурно и мисија Исламске верске заједнице, јер је то оно што Господ жeli, што Господ дајe и што Господ очекујe од свих нас.

Нека би дао Господ да оно што се десило страшно буде заувек иза нас, да се никада и никада не понови, не само код нас, него у читавом свету. На жалост, тога је и данас много присутно у нашем времену.

Митрополији дабробосанској

Ми осећамо и добро разумемо те народе који пате, страдају, јер смо и ми, на жалост, прећогати тим страшним догађајима. Зато се и молимо свакодневно Господу нашем за мир у свету и мир међу светим Црквама Његовим. Нека ми дао Господ да то тако и буде.

Све вас који сте присутни, у овом предивном Храму Рођења Пресвете Богородице, поздрављам и нека би дао Господ да се у њему увек и свагда окупљамо. Ако се будемо овде окупљали и сабирали, онда ћемо наслеђивати и носити оно што нам Господ кроз своје храмове нуди. То је мир, благослов и благодат који осмишљава и улепшава наш живот. Нека је благословен свако ко долази у овај свети храм и који прима и разноси милост и благослов Божији“, рекао је у свом обраћању народу у Сарајеву Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј.

У недељу, 9. септембра 2012. г., Свјатијеши је служио Свету Архијерејску Литургију у препуној Цркви Рођења Пресвете Богородице у Сарајеву, уз саслужење Митрополита шпанског и португалског Г. Поликарпа, Митрополита Зимбабвеа и Анголе Г. Серафима, Митрополита јекатеринбуршког и верхотурског Г. Кирила, Митрополита њемачког и средњоевропског Г. Серафима, епископа бобрујског и биховског Г. Серафима, ђуланског Г. Силуана, зворничко-тузланског Г. Василија, врањског Г. Пахомија, славонског Г. Саве и захумско-херцеговачког Г. Григорија.

Светој Литургији су присуствовали Господа Митрополити дабробосански Николај, ахажки Атанасије, те епископи бачки Иринеј и крујски Андон.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, обраћајући се вјерницима, поручио је да нема мира код оних који немају мир са Богом а који је услов за мир са другима. „Живимо у времену када је мир поремећен међу људима. Тако да би требало да – у данашње смутно време – носимо семе мира, пре свега, у себи, и да то семе Божије, семе љубави сејемо свугде где се налазимо. Врхунац свега што је Господ створио јесте човек, који није створен да живи кратко време него вечно у Царству Божијем. Сваки човек је слика

и икона Божија и зато смо дужни да поштујемо сваког човека, јер је он дело руку Божијих намењено за вечност и бесмртност“, поручио је многобројним вјерницима Патријарх Српски.

Светој Архијерејској Литургији у Саборном храму у Сарајеву присуствовали су представници Римокатоличке и Протестантске цркве.

На позив Патријарха Српског окупљенима се обратио надбискуп врхбосански кардинал Винко Пуљић, који је све Цркве и вјерске заједнице позвао на међусобно разумевање и уважавање.

За све цењене госте, представнике дипломатског кора, међународне заједнице, политичког и јавног живота у Босни и Херцеговини и Републици Српској домаћини су приредили пријем у Митрополији дабробосанској у Сарајеву.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј посјетио је у понедељак, 10. септембра, Стару православну цркву и њен музеј, где му је домаћин био старјешина храма јереј Вања Јовановић који га је упознао са историјатом храма и музеја.

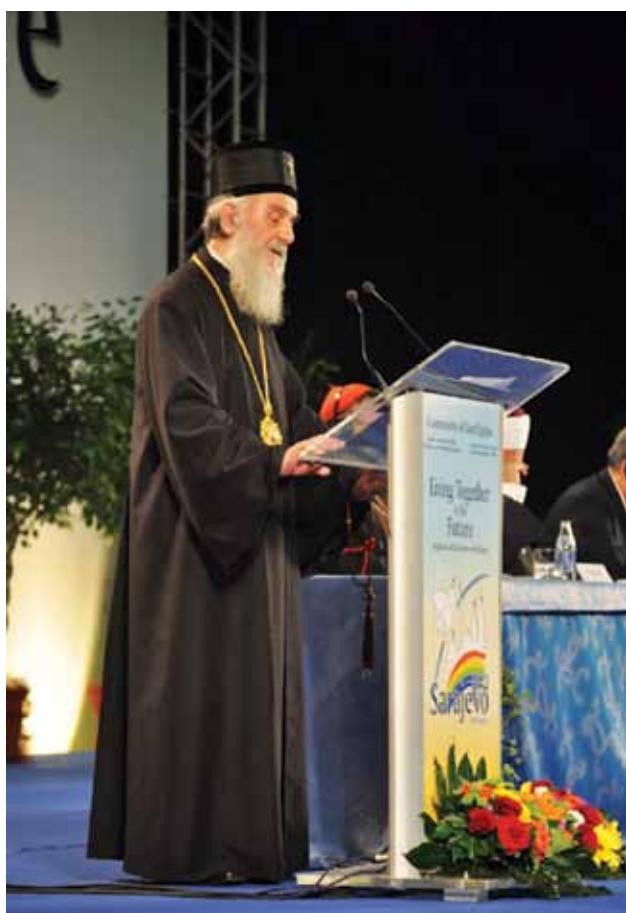
Након обиласка храма и музеја и упознавања са њиховим реликвијама и експонатима, Патријарх је рекао да је хришћанство у Сарајеву веома угрожено и да некадашњи српски народ, који је чинио „главнину Сарајева“, више ту не живи.

Патријарх Иринеј је истакао да је најтрагичније то што многи нису у прилици да се врате, иако су жељели.

„То је посебан проблем, како наш тако и целога света, посебно Европе, да се исправи велика неправда – да они који су силом прилика напустили своје домове могу да се врате својим домовима, храмовима и својим гробљима и местима где је српски народ вековима живео“, рекао је Патријарх Српски.

Међународна конференција за мир

У оквиру архијерјске посете Митрополији дабробосанској, Његова Светост Патријарх српски Господин Иринеј учествовао је и у раду Међународне конференције за мир „Наша је будућност живјети заједно – Религије и културе у дијалогу“, у организацији Заједнице светог Егидија из Италије, која је одржана у Сарајеву од 9. до 11. септембра, уз учешће више од четири хиљаде представника Цркава и вјерских заједница из цијelog свијета.

На отварању скупа, у недељу 9. септембра, у обраћању учесницима Патријарх Иринеј зажелио је да заједничка будућност народа на простору Балкана, који су у својој старијој, новијој и најновијој историји прошли кроз многе патње и имали много жртава, буде ослобођена трагичних и преболних искустава прошлости.

„Дај Боже да нови нараштаји расту и живе без осећања мржње и без страхотног доживљаја ратних сукоба. Предуслов и припрема за такву будућност јесу, између остalog, сусрети у знаку добре воље, мира, отворености, дијалога и узајамности, у име Бога Свемилостивог, у име Бога који је Љубав и дародавац љубави“ – рекао је Патријарх Српски.

Првојерарх СПЦ је учествовао у раду скупа и у понедељак, 9. септембра, на панелу под нази-

вом „Љубав према сиромашним: пут ка екуменизму“.

Говорећи о теми „Дијалог истине и љубави – императив наших дана“, Патријарх Иринеј је рекао да ће 20. и 21. вијек остати у историји хришћанства забиљежени као период посебно интензивних напора за обнову јединства хришћанске васељене или, као минимум, за што веће узајамно близавање и сарадњу међу подијељеним хришћанима.

„Иако је и раније, у сваком периоду, било покушаја да буде обновљено јединство, ми сви од почетка 20. века до данас улажемо изузетне напоре да једни друге дубље упознамо и притом откривамо заједничке духовне корене – библијске, литургијске, патристичке...“ – појаснио је Патријарх Српски.

Његова Светост је истакао да је Православна Црква од самог почетка, не само позитивно реаговала на „знаке времена“ него је била и протагониста аутентичног садржаја потоњег екуменског покрета.

„Мисија Цркве у свету и састоји се у томе да изврши егзистенцијални преобрађај грехом подељеног и раскомаданог човечанства у органску заједницу слободних личности, сједињених са Богом и међусобно“ – рекао је Патријарх Иринеј.

Слике и штекси: Митрополија дабробосанска
www.mitropolijadabrobosanska.org/

Званичне посете

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 29. августа 2012. године, у Српској Патријаршији у Београду, г. Братислава Петковића, министра културе у Влади Републике Србије; г. Радослава Павловића, саветника Председника Републике Србије за културу; г. Мирослава Тасића, државног секретара; г. Мирослава Јанковића, шефа кабинета министра културе, са сарадницима. Пријему је присуствоваоprotoјереј-ставрофор Стојадин Павловић, директор Патријаршијске управне канцеларије.

Истога дана, Патријарх српски Г. Иринеј примио је у Српској Патријаршији у Београду Принца Владимира и Принцезу Бригиту Карађорђевић. Пријему је присуствовао Преосвећени Епископ ремезијански Г. Андреј, викар Патријарха српског.

Патријарх српски Г. Иринеј примио је 5. септембра 2012. године, у Српској Патријаршији у Београду, г. Александра Васиљевића Конузина, амбасадора Руске Федерације у Србији.

Свјатјејши је истога дана у Српској Патријаршији примио и г. Мирка Јелића, амбасадора Републике Србије у Ватикану. Пријему је присуствовао Епископ јегарски Г. Порфирије.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 7. септембра 2012. године, у Патријаршији Српској у Београду, г. Милету Радојевића, новоизабраног директора Канцеларије за сарадњу са Црквама и традиционалним верским заједницама.

Протокол о сарадњи СПЦ и НБС

Дана 6. септембра 2012. г., у Патријаршији Српској, Патријарх српски Г. Иринеј и г. Дејан Ристић, в. д. управника Народне библиотеке Србије, потписали су Протокол којим су дефинисани облици сарадње СПЦ и Народне библиотеке Србије. Потписивању докумената присуствовали су г. Братислав Петковић, министар културе и информисања у Влади РС, и г. Зоран Недељковић, управник Библиотеке Српске Патријаршије. Први резултат Протокола биће почетак обраде личне библиотеке блаженопочившег Патријарха Павла, која се чува у манастиру Раковица у Београду.

Нови храм у Земуну

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј освештао је 30. августа 2012. године темеље цркве у част и спомен Св. Атанасија Великог у земунском насељу Плави хоризонти.

Свечаном чину освећења, поред Епископа хвостанског Г. Атанасија, свештенства Архиепископије, многообројног народа Земуна и околине, присуствовали су и председник Скупштине града Земуна г. Бранислав Простран, генерални директор ГСП Београда г. Милета Радојевић, и дародавци који су се својом добром и лубављу према Светој Мајци Цркви уградили у будући свети храм.

У Храму Св. Александра Невског

Патријарх српски Г. Иринеј служио је 12. септембра 2012. г., на празник Преноса моштију Светог Александра Невског, Свету Архијерејску Литургију у београдском храму посвећеном овом великому руском светитељу.

У Цркви Светог Марка у Београду

Призив Светога Духа

Београдски Храм Светог Апостола и Јеванђељисте Марка 9. септембра 2012. године био је место велике духовне радости за ђаке, наставнике, родитеље и све оне који доприносе образовном и васпитном систему у српској престоници. Са благословом Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја, Свету Архијерејску Литургију са чином призыва Светог Духа на почетку нове школске године служио је Његово Преосвештенство Епископ хвостански Г. Атанасије, председник Одбора за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке.

Епископу је у Храму Св. Марка, који је испунило око 1500 ученика београдских школа са вероучитељима, наставницима, учитељима и родитељима, са служивао клир светомарковског храма и свештеници из Одбора за верску наставу. Овај велики духовни догађај је окупио ђаке из готово свих београдских основних и средњих школа, укључујући и ђаке из школа за децу која болују од церебралне парализе и других сметњи у развоју, као и школа које наставу изводе у болницама и кућној настави.

Светој Литургији присуствовали су г. Милета Радојевић, директор Канцеларије Владе Србије за сарадњу са Црквама и традиционалним верским заједницама; г. Зоран Костић, помоћник министра просвете; и г. Зоран Алимпић, представник градске власти.

У беседи је Владика Атанасије поздравио ученике београдских школа, пожелевши им много успеха и у овој школској години. Епископ није крио своју радост због

великог броја сабраних београдских основаца и средњошколаца. Управо тај број је потврда напора и труда који Црква улаже да подржи младе на образовно-васпитном путу узрастања. Владика се родитељима, вероучитељима, наставницима и учитељима захвалио на несебичном залагању у васпитању нашег подмлатка. Истакао је значај похађања часова веронауке:

„Веронаука је дародавац најубојитијег оружја, а то је сила Речи Божије. Ако тако наоружану омладину будемо недрили у своме народу, наш опстанак и трајање неће се доводити у питање.“

Владика је овом приликом присутнима пренео благослов Патријарха Српског, закључивши да ће Српска Православна Црква увек придавати велики значај образовању и васпитању деце. Г. Милета Радојевић, директор Канцеларије Владе Србије за сарадњу са Црквама и традиционалним верским заједницама, похвалио је рад вероучитеља у српској престоници.

На крају литургијског сабрања, Епископ је свим ученицима уз благослов поклонио мали православни молитвеник.

Презвитер Јован Бабић

ПРАВОСЛАВЉЕ 1092

2 Активности Патријарха

6 Призив Светога Духа
Презвитељ Јован Бабић

7 Садржај

8 Осам векова Милешеве
Зорица Зеи10 Саопштење Међународне комисије
за англиканско-православни
теолошки дијалог12 Успех Призренске богословије
Олга Стојановић

13 Обновљена Црква Светог Јована

15 Амбасадор на целој територији
Републике Србије
Славица Лазић16 Разговор са Слободаном Гавриловићем
**Чувари традиције
и весници новог света**
Славица Лазић20 Др Хараламбос Статакис, нефролог
Египатской Атанасије (Јевтић)22 Новосадска богословска школа
Висариона Павловића
Проширеј-стипендија др В. Вукашиновић24 Ране Исусове (Гал. 6, 17)
др Предраг Драјутићиновић26 Вера као ослобођење
од идолатријског ропства (први део)
Јован Блајојевић29 Нова лицâ иконâ
Данко Старахинић30 Путевима словенске духовности
др Ксенија Кончаревић32 Српски православни
Храм Св. Саве у Бечу
Милан Сићарски35 О манастиру
Старац Емилијан Симонојетијашки36 Кome је Епископ др Никодим Милаш
завештао своју личну библиотеку?
Бакон mr Ненад Игризовић38 ВХОДНОЈЕ – у вечни спомен Брату
и Пријатељу
Египатской Атанасије (Јевтић)

41 Вести из прошlostи

42 Наука, уметност, култура

43 Кроз хришћански свет

44 Из живота Цркве

46 Вјечнаја памјат

На насловној страни:
**Призив Духа Светога
у Цркви Св. Марка у Београду**
Фотографија: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Председник
Епископ бачки др Иринеј

Главни и одговорни уредник
Презвитељ мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крупниковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Чланови редакције
Презвитељ др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двојбој.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полуоглашена 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.
Уплате не слати поштанском упутницом!

Годишња претплата за иностранство:

Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP; авионска:
90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:

Текући рачун динарски број:
145-471-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS3514500711000024015
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:

Редакција: +381 11 30-25-116

Маркетинг: +381 11 30-25-116

Претплата: +381 11 25-103, 30-25-113, 064 17-85-786

Факс: +381 11 3282 588

e-mail: pravoslavlje@spcrs.rs – редакција
prestplata@spcrs.rs – претплата

marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови и прилоги објављени у „Православљу“ представљају
ставове аутора.

Дизајн: Соба.rs

Графичка припрема: Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.,
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
телеф/факс: 032/717-522, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 – Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ
Министарства вера и дијаспоре Републике Србије

Међународни научни скуп, 6–8. септембар 2012. Г.

Осам векова Милешеве

Благословом Епископа ми-
лешевског Г. Филарета и
уз сагласност Светог Архи-
јерејског Синода СПЦ и Његове
Светости Патријарха српског Г.
Иринеја, у манастиру Милешева
одржан је први Међународни на-
учни скуп у сусрет великој годи-
шњици – сведочанству постојања
српског народа и Српске Цркве –
осам векова Милешеве.

Међународни скуп који је оку-
пио историчаре уметности, бо-
гослове, археологе, етнологе,
историчаре, професоре и истра-
живаче из Србије, Русије, Ита-
лије, Грчке, Бугарске, Румуније,
Хрватске и Црне Горе, почeo је 6.
септембра у седам часова Светом
Литургијом, са призивом Светога
Духа. Свету Литургију служили
су: Архимандрит Макарије – ста-
решина манастира Св. Троици-
– Дубница, Архимандрит Некта-
рије – духовник манастира Св.
Богојављења – Давидовица, Ар-
химандрит Леонтије – духовник
манастира Милешеве, Јеромонах
Петар – из манастира Сељани.

По завршетку Свете Литургије у цркви се учесницима обратио и Епископ милешевски Г. Филарет: „Радују се бесмртне душе Светога краља Владислава, ктитора овога светога храма и његовог стрица Светога Саве, и душе свих из све-
тородне Лозе Немањића. радује-
мо се и ми што данас под овим раскошним небом и дверима ове богоље исписујемо скори по-
четак деветог века трајања ове неугасле светиње српскога рода.“

Епископ бачки Г. Иринеј је пожелео успешан рад свим учесницима скупа: „Благодаран сам Богу и веома радостан у души и почаствован тиме, што ми је по-

верена пријатна обавеза да на да-
нашњи дан пред почетак првог заседања овог великог Међуна-
родног научног скупа посвећеног овој светињи, пренесем свим учесницима и свима који прису-
ствују овом знаменитом културно-духовном догађају благослов и поздрав Предстојатеља наше помесне Цркве Његове Светости Архиепископа пећког Митрополита београдско-карловачког и Патријарха српског Господина Иринеја, као најбоље молитвене жеље, посебно жеље за успех овога рада, од стране свих чланова Светог Архијерејског Синода и у своје лично име.“

На крају све учеснике је поздра-
вио и прогласио скуп отвореним председник Организационог од-
бора академик Петар Влаховић.

Овим међународним научним скупом наставља се мисија Епар-
хије милешевске, али и СПЦ, очување нашег духовног наслеђа, утврђивање у вери и сведочење о трајању српског народа.

У истој години када манастир Милешева обележава осам веко-
ва свог постојања, и Српска Пра-
вославна Црква прославља осам векова своје аутокефалности.

Радио Милешева је пратио ме-
ђународни научни скуп и научни радници из иностранства су имали прилику да представе и своју земљу и своје научне радове који ће касније бити објављени у Зборнику. Научни скуп испра-
тили су својим присуством и раз-
говорима са учесницима Митро-
полит дабробосански Николај, Епископ бачки Иринеј и Епископ врањски Пахомије.

У пет пленарних седница учесници су представили кратак си-

же својих радова (47 од пристиглих 80 радова). Сврха овог научног скупа је даље истраживање о Милешеви, о мање познатим или потпуно новим сазнањима у истраживању, о значају Милешеве у оквиру СПЦ, српске државе и Европе.

Гости из иностранства су нам саопштили своје утиске о овом скупу, о манастиру Милешеви, али и о нама и нашој Цркви и нашем народу.

Аксинија Џурова из Института за словенско-византијска проучавања „Проф. Иван Дујчев“ из Бугарске нам је рекла: „Пре четрдесет година била сам први пут у Милешеви. Од тада носим у срцу лепоту и посебну љубав према овом манастиру. Данас у Милешеви поручујем да морамо бити увек заједно, а посебно у тешким временима.“

Роса Д' Амико из Завода за заштиту покретних културних добара из Болоње, Италија, изјавила је: „Када су нам медији у Италији пре двадесет година извештавали да сте ви један варварски народ и да немате ништа вредно, желела сам тада, а то чиним и данас, да те лоше слике о вама нестану, јер нису истините. Заволела сам Србију због свега што има, што је дала у култури, уметности. Посебно сам је заволела због људи.“

Богат културно-уметнички програм извођен сваке вечери измамио је посебне емоције код учесника скупа. Проф. Камило Тароци са Универзитета у Болоњи каже: „Није било лепшег дара који сте нам могли подарити, сем овога – српска песма, игра, стих.“

Фотографија: Дејан Дивац

Фолклорно друштво из Сјенице, Хор „Свети кнез Лазар“ из Прибоја, Хор „Краљ Владислав“ из Пријепоља, млади трубачи из Прибоја, Градски хор из Пријепоља, етно групе и фрулаши представили су песмом и игром богато културно и духовно стваралаштво народа Рашке области.

Алексеј Пентковски, професор историје византијског богослужења и историје богослужења словенских цркава, говорио је о историји обреда свете тајне брака у српским рукописним требницима 14. века – који су претходили штампаном издању у Милешевском штрабнику из 16. века.

О овој теми шире је излагаоprotoјереј-ставрофор проф. др Владимир Вукашиновић са Православног богословског факултета Универзитета у Београду.

Посебно занимљиво излагање имала је Елена Кудравцева из Института за руску историју Руске академије наука на тему *Манастир Милешева у руским дипломатским документима и „Палестински синсак“ Синода*.

Жана Левшина из Руске националне библиотеке из Санкт Петербурга, изложила је сазнања о рукописној и штампаној традицији зборника служби српских светитеља.

Татјана Афанасјева са Универзитета у Санкт Петербургу обрадила је српски превод апокрифног тумачења слова Светог Григорија о Литургији.

Врло занимљив рад оставио је проф. др Марко Јачов из Италије, аутор књига *Балкан између Османске Империје и Европских сила и Европа између Османских освајања и Светих Лига*.

Изузетно драгоценни радови су и *Будимљанско-йолимска епархија* др Предрага Пузовића са Православног богословског факултета Универзитета у Београду, *Милешева у историјској свести српског народа у 19. веку* проф. др Славенка Терзића, *Манастир Милешева и културни Саве Славољуба Бата Пушића из Музеја у Пријепољу, Свети Сава у бујарској историографији* проф. др Радивоја Радића са Филозофског факултета у Београду, *Милешева и Европа* Драгише Мило-

сављевића из Народног музеја у Ужицу.

Архимандрит Тихон, игуман манастира Студеница, радом *Од милешевске шемилона ка најстаријим штрабовима – историјске основе за реконструкцију*, уз пројекцију је упознао домаће и стране учеснике са својим истраживањем и закључцима.

Предавања археолога, рестауратора и историчара уметности допуњена су видео пројекцијама.

Јово Медојевић са Природно-математичког факултета у Косовској Митровици изнео је драгоцене податке о демографским процесима у Милешевској епархији.

„Милешева је топос који у себи крије идејну и покретачку снагу“, истакао је Радован Пилиповић, директор Патријаршијског архива у раду *Манастир Милешева у културној политици Патријарха Варнаве Росића 1930–1937*.

Учесници скупа су љубазношћу Епископа милешевског Г. Филарета посетили манастир Куманицу, манастир Светог Николе у Прибојској Бањи, као и манастир Никољац у Црној Гори.

Зорица Зеј

Теолошки дијалог Англиканске и Православне Цркве

Саопштење Међународне комисије за англиканско-православни теолошки дијалог

Уиме Триједног Бога, са благословом и уз руководство наших Цркава, Међународна комисија за англиканско-православни теолошки дијалог (ICAOTD) састала се на Честерском универзитету (University of Chester) у Једињеном Краљевству, од 3. до 10. септембра 2012. године. Комисија се захваљује за гостопримство које су пружили чланови Англиканске заједнице (Anglican Communion).

ICAOTD наставља са дубинским истраживањем хришћанске антропологије, нарочито с обзиром на следеће питање: какав смисао лежи у чињеници да је људско биће створено као образ и подобије Божије. Комисија је разматрала нацрт текста који синтетише богословски рад њених чланова на ту тему. Тада је развијан кроз сарадничке студије током протеклих скупова и обогаћен саопштењима на овом скупу, и то на следеће теме: природа, благодат и слобода, брак, целибат и пријатељство, као и творевина. Препознајући потребу Цркве да адресује ургентна питања савременог човечанства, Комисија је истраживала и могуће примене своје будуће званичне договорене изјаве, по готово у области екологије.

Чланове Комисије топло су дочекали Грегори Камерон, епископ Епархије Светог Асафа у Цркви у Велсу, као и свештенство и верни из других цркава те Епархије. Чланови Комисије посетили су Храм Светог Гила у Рексаму и Храм Свих Светих у Гресфорду. У присуству римокатоличког епископа рексамског, који је дочекао Комисију, чланови Комисије су се помолили на врелу Свете Винифреде, месту које ходочасници посећују вековима. Потом су уживали у добродошлици и дружењу које су понудили парохијани, угледне личности из месне заједнице и други екуменски гости у Храму Светог Петра у Холивелу. Чланови су узели учешћа у вечерњој служби у катедрали Светог Асафа. После службе, чланове Комисије у свом дому поздравио је лично епископ Епархије. Чланови Комисије изразили су захвалност на прилици да стекну увид у дуготрајну и дубоку историју хришћанства у Велсу, као и на промишљеној добродошлици коју је приредио Епископ Грегори, који је и сам некада био са-секретар Дијалога (ICAOTD).

Свакодневна молитва оснажила је рад Комисије. Чланови Комисије такође су узели

учешћа у божанској Литургији у православном Храму Свете Варваре у Честеру и у Евхаристији у Честерској катедрали, где су срдачно и лепо дочекани од стране предстојатеља и његове саслужеће сабраће.

Чланови Комисије били су свесни да се њихов сусрет одиграо у периоду истека службовања Његовог Блаженства Архиепископа кантерберијског др Ровена Вилијамса. Комисија је дубоко захвална за његову сталну подршку као и за његове доприносе њеном раду.

Комисија ће наставити рад током следећег сусрета који ће се одржати у Новом Саду, у Србији од 4. до 11. септембра 2013. године – захваљујући позиву који је упутила Српска Православна Црква.

Митрополит диоклијски Калист, православни Сајредседавајући

Архијериской џерјски Роџер Херфий, англикански Сајредседавајући

Честер,
Иондељак,
10. септембар 2012. ј.

Храм Светог Асафа
Фотографија: Фил Топам

Честерска катедрала
Фотографија: Питер Рес Робинсон

Чланови Комисије присутни у Честеру:

Представници Православне Цркве:

Митрополит диоклијски Ка-
лист (Васељенска Патријаршија)
(Сапредседавајући)

Митрополит зимбабвеански и
анголански Серафим (Алексан-
дријска Патријаршија)

Високочасни отац Александар
Хејг (Антиохијска Патријаршија)

Епископ сурошки Јелисеј (Мо-
сковска Патријаршија)

Професор др Богдан Лубардић
(Српска Патријаршија)

Митрополит трговиштански
Нифон (Румунска Патријаршија)
Господин Давид Кандахири
(Грузијска Патријаршија)

Митрополит китионски Хризостом
(Кипарска Црква)

Професор др Милтиадис Кон-
стантину (Грчка Црква)

Епископ филомелионски Илија
(Албанска Црква)

Чланови који нису присуство-
вали скупу:

Часни отац др Христос Христа-
кис (са-секретар)

Часни отац Георгије Д. Драгаш
(Јерусалимска Патријаршија)

Часни отац Андреј Минко
(Польска Црква)

Протојереј Георгије Звиадзе
(Грузијска Православна Црква)

Представници Англиканске цркве:

Архиепископ пертски Ро-
берт Херфт (Англиканска црква
Аустралије) (Сапредседавајући)

Часни отац др Тим Бредшоу
(Црква Енглеске)

Епископ митски и келдерски
Ричард Кларк (Англиканска цр-
ква Ирске)

Часни каноник Џонатан Гудол
(Представник Архиепископа кан-
терберијског)

Часни ђакон др Кристина Хол
(Енглеска црква)

Часни каноник Филип Хобсон
ОДП = OGS (Англиканска црква
Канаде)

Госпођица Наташа Кукач (Ан-
гликанска црква Канаде)

Епископ кипарски и заливски
Мајкл Луис (Епископална црква
у Јерусалиму и Средњем Истоку)

Часни др Данкан Рид (Англи-
канска црква Аустралије)

Часни каноник професор др
Џон Ричес (Епископална црква
Шкотске)

Епископ воришки Џон Стројан
(Црква Енглеске)

Часни канон др Алисон Барнет-
Коуан (са-секретар)

Господин Нил Вајцерс (службе-
ник канцеларије Англиканске за-
једнице)

Чланови који нису успели да
присуствују:

Часни отац Џозеф Вандера (Ан-
гликанска црква Кеније)

Часни др Глорија Мапангдол (Епи-
скопална црква у Филипинима)

Саопштења приложена на скупу:

Часни др Тимоти Бредшоу и др
Богдан Лубардић, „Нацрт предлога
договорене заједничке изјаве ICA-
OTD о хришћанској антропологији
– основне теолошке претпоставке“

Часни др Тимоти Бредшоу и
високочасни Мајкл Луис, „Сексуалност:
англиканске расправе,
извештаји, резолуције и одлуке –
информативни преглед“

Високочасни Ричард Кларк,
„Природа, благодат и слобода –
из англиканског угла“

Часни каноник Филип Хобсон,
„Сексуалност: брак, пријатељство
и целибат“

Часни Андреј Минко, „Брак
(развод), целибат и пријатељство
– из православне перспективе“

Часни Данкан Рид, „Читање Вест-
котовог јеванђеља стварања – рано
огледање у еколошкој теологији?“

Митрополит зимбабвеански Се-
рафим, „Изрази ‘природа’, ‘благо-
дат’, ‘слобода’ – из православне
перспективе“

Богдан Лубардић, „Међународ-
на комисија за англиканско-пра-
вославни теолошки дијалог: про-
цена рада и будући изгледи“

Нова школска година у Призрену

Успех Призренске богословије

Олга Стојановић

Септембра ове године по други пут су уписаны нови прваци у Призренску богословију. Једанаесторо прошлого-дишињских ћака-првака је успешно завршило први разред и уписало другу годину у Богословији чија обнова и данас траје. Тиме је, према речима о. Андреја (Сајца), заменика ректора и професора у овој школи, показана озбиљност у намери да једна од најзначајнијих богословија „која се налази на стратешком месту остане и опстане“.

Како каже о. Андреј, „било је много оних који су сумњали да ће, у оваквом друштвено-политичком окружењу, на Косову и Метохији опстати православна црквена школа. Нама су потребни свештеници који знају да се крећу у већински албанском окружењу, како би Православље живело на Косову и Метохији и како би Црква у овим крајевима наставила своје постојање – без обзира на расплет политичке ситуације.“

Није лако бити ни ћак ни професор у Призренској богословији – специфичност живота на Ким одсликава се и ствара специфичне услове у овом средњошколском православном училишту.

„Има ту плусева и минуса. Плусеви су исти и данас, као и претходне године“ – каже о. Андреј. „Професори су потпуно посвећени деци, школовање је бесплатно за све ученике, имамо један од најбоље опремљених кабинета за информатику (што, морам признати, није уобичајено за богословије...), деца живе, да тако кажемо – у атмосфери једног мана-

Светом Архијерејском Литургијом коју је у Саборном храму Св. Великомученика Георгија 3. септембра 2012. г. служио члан Св. Архијерејског Синода СПЦ Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије уз саслужење Епископа рашко-призренског Теодосија и викарног Епископа липљанског Јована и десет свештенослужитеља, обележен је почетак нове школске године за ученике Богословије Св. Кирила и Методија у Призрену. У склопу Свете Литургије обављен је и чин призывања благодати Св. Духа на наставнике и ученике Богословије како би се духовно укрепили за предстојећу школску годину и узрастање у мудрости Божијој.

стира, али рекли бисмо – веселог манастира. Минус је чињеница да су деца скоро нон-стоп у Богословији. Они одлазе у град али опрезно, у групама и увек у пратњи старијих, тај излазак је увек организован унапред, а после мрака се из Богословије не излази. То је наша свакодневица, то су животне околности које нам намеће политичка ситуација на Ким. И ми сами смо изузетно опрезни када смо у граду: водимо рачуна шта говоримо, како се понашамо, па и куда идемо – то наравно тражимо и очекујемо и од наших ћака – а то захтева изузетну одговорност и зрелост, која није карактеристична за њихове младе године.

Али, и претходна генерација, баш као и ова, као да је дошла уна-пред свесна и припремљена на такву врсту искушења, и ми смо искрено поносни на њих. Обновљање Богословије (која је у потпуности разрушена 2004. године) и даље је један од приоритета. То показује и чињеница да све и да смо хтели, не бисмо могли уписати више од 15 нових ученика – јер оштећене зграде и даље онемогућавају нормалан рад ове школе. Зато је свака помоћ добродошла“ – напомиње отац Андреј, подвлачећи да је небитно да ли је она у новцу, храни, опреми...

У претходној години помоћ Руске Православне Цркве и оца

Игњатија Шестакова, као и пријатеља из Италије је умногоме допринела квалитету, па и раду саме школе. „Захваљујући њима реновиране су собе и за наставно особље, које иначе не би имало ни где да спава.... Битка за обнову зграде Богословије, али и за њен опстанак и рад је свакодневна, животна, реална... баш као и битка за опстанак Срба на Ким – зато стално и апелујемо за помоћ.“

Ове године, у Богословији, због више ћака, има и више професора – сада их је пет. Дужност ректора и даље обавља Његово Преосвештенство Епископ рашко-призренски Г. Теодосије, који је уједно и професор на Богословији.

И професори и ћаци се изузетно радују одлуци професора Душана Ђаковића да се ове године ожени и да се са својом породицом наслеши у Призрену. То је, кажу, добар знак. Даје наду и веру да ће живот за Србе на овим просторима поново бити могућ и да ће се вратити у нормалне токове.

Помози! Пошаљи СМС на број

1033

mts

цена поруке 50 дин без ПДВ-а

vip

Један смс за један оброк гладнима на Ким!

ЕПАРХИЈА РАШКО-ПРИЗРЕНСКА
И КОСОВСКО-МЕТОХИЈСКА

Пећ

Обновљена Црква Светог Јована

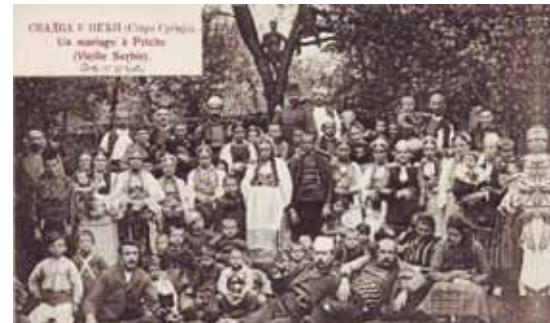
Пре 1999. године у Пећи је живело 5.000 Срба. Био је то прелепи град на реци Бистрици – некадашње седиште српских патријарха. Тринаест година после масовног егзодуса Срба са Косова и Метохије, слика је потпуно другачија. Ипак, нешто се мења...

Пре 1999. године у Пећи је живело 5.000 Срба. Данас, тринаест година после масовног егзодуса Срба са Косова и Метохије, слика је потпуно другачија. У овом граду је до пре неколико месеци живело тек двадесетак старина. Слична или иста демографска ситуација је и у многим другим градовима и местима на Ким, нарочито у јужном делу покрајине.

Године 2004. у марту месецу, девастирано је и оно што је преостало после 1999. г. – уништено око 900 објеката, укључујући 35 цркава и манастира, а са Ким је пртерано преко 4.000 Срба.

У Призрену су страдали Храм Богородице Љевишка (из 14. века), Храм Христа Спаса (14. век), Саборни храм Св. Великомученика Георгија (1856)... У Ђаковици – Црква Успења Пресвете Богородице (16–19. век)... У Србици – манастир Девич (15. век)... У Пећи – Црква Св. Јована Претече (тзв. Митрополија, са парохијским домом и свештеничким становима)...

До 2012. године, од објеката који су на листи Комисије за обнову светиња порушених или оштећених у мартовском погрому 2004. године обновљено је 70 одсто. У највећем броју случајева преостали су унутрашњи радови, према речима Владике рашко-призренског Г. Теодосија. Једна од

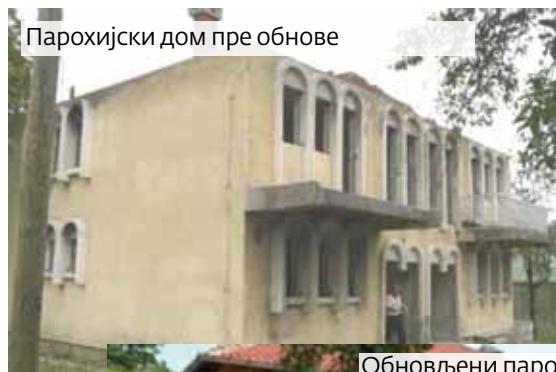
Свадба у Пећи – почетак 20. века

Пећ 1999. године

обновљених цркава је и Црква Св. Јована у Пећи.

На празник Усековања Св. Јована Претече након освећења Храма, Св. Литургију у обновљеном Храму Св. Претече служио је Епископ рашко-призренски и косовско-метохијски Теодосије уз саслужење викарног Епископа липљанској Јована и осам свештенических послужитеља. У Светој Литургији учествовало је 150 верника, већином из околине Пећи и привремено расељених – којима је ово била прилика да се поново окуне у хра-

Парохијски дом пре обнове

Освећење цркве

Обновљени парохијски дом

„Наше је да то сачувамо, како не би вечно чувано, и крвљу, сузама и знојем заливано било препуштено туђинцима и дато другима за јефтине паре. Не може се продати оно што смо наследили и оно што смо примили од наших предака“, поручио је на освећењу Цркве Св. Јована у Пећи Владика рашко-призренски Теодосије.

Ђакон Бојан са ћерком Исидором и о. Слободан

му у коме су крштавани и венчавани. Тиме је после пуних тринаест година након што је угашена у вихору ратних забивања, коначно обновљена парохија при Храму Усековања Св. Јована у Пећи.

Млади свештеник Слободан Марковић и ђакон Бојан Јевтић од 3. августа 2012. године служе своје прве парохијске дане, према одлуци Епископа Теодосија, у новообновљеној Цркви Светог Јована Претече у Пећи. Обојица су ту од 1. јануара, али су им се почетком августа придружиле и породице. Два нова свештеника у Пећи биће подршка повратницима у том граду.

Поводом обновљења ове парохије, разговарали смо са оцем Слободаном.

О. Слободан, родом из Великог Ропотова код Гњилана, коме је ово прва парохија, каже да је за Србе живот на Косову и Метохији и даље тежак, али ипак могућ.

„Ситуација коју сам затекао 1. јануара иста је и сада, осам и по месеци касније. Ми се у мантијама ван парохијског дворишта не крећемо по граду, осим у колима. Овде смо затекли углавном старије људе – око двадесетак Срба; младих нема. Али то не значи да би повратницима живот био угрожен. Постоји страх, али ствари се мењају на боље. Ето, враћају се и одузете српске куће. Случај који ћу навести је први такав, али... Албанац који се уселио у кућу

Ранка Јокића лично га је позвао и вратио му кључеве од куће.

Ипак не треба заборавити да највећи проблем за све оне који се одлуче на повратак јесте питање запослења.“ Међутим, каже о. Слободан, „важно је знати да човек овде може да се врати са породицом. Од краја августа мени се придружила моја супруга Марија и наша ћерка Сара, која има једну годину.“

Слично говори и ђакон Бојан Јевтић из Кормињана код Гњилана, коме су се од пре месец дана придружили супруга Милена, четврогодишња ћерка Исидора и једномесечни син Давид.

Олга Стојановић

Поводом одласка
са дужности
г. А. В. Конузина

Амбасадор на целој територији Републике Србије

Негово превасходство амбасадор Русије у Србији г. Александар Васиљевич Конузин 13. септембра 2012. г. је завршио мандат у Београду и прешао на другу дужност. У ишчекивању наследника истиног дипломате, који никога није оставио равнодушним, сумирају се резултати постигнути за време његовог мандата. Најважнији су свакако – интензивирање економске сарадње Србије и Русије, у оквиру које је од посебне важности потписивање *Енергетској споразуму*, преговори о заједничким активностима на међународној сцени и залагање за решавање проблема Косова, где је боравио чешће од многих српских политичара. „Могу да кажем да сам задовољан радом у Србији“, изјавио је недавно.

Познат као темпераментна и емотивна личност, амбасадор је запањио и уздрмао домаћу јавност чувеним питањем: „Има ли овде Срба?“, које је постало метафора времена које носи у себи големо осећање кривице и неподношљиву лакотњу самодеструкције политичке и интелектуалне елите, без снаге да на себе преузме одговорност за свој народ и његове патње. Његова оданост и залагање за решавање српских проблема на Ким често је премашивала залагања појединача из самог врха српске власти. Српску јавност никада није остављао равнодушном. Многи су га поштовали и више од актуелних политичара на власти, а невољници на Ким које није оставио на цедилу ни када им је затворена административна граница између Покрајине Косова и Србије, испред

Г. А. Конузин
са Патријархом
српским Г. Иринејем

конвоја са хуманитарном помоћи – кога је лично предводио – доживљавају га као већег Србина од многих патријата.

У интервјују, који је у марта дао нашим новинама, као тестаментално подсећање народу и држави, према којима, како је рекао, „осећа унутрашњу наклоност“, остаје реченица – „Ово је савремена трагедија српског народа, најсуровији судија српству је вечни споменик на Газиместану“. Русија ће стајати уз наш народ на Косову и уз Србију, рекао је тада г. Конузин, појашњавајући да је то подршка, а не мешање у унутрашње ствари Србије. Према његовом мишљењу, у процес решавања косовског питања укључен је велики број међународних фактора који активно покушавају да утичу на дијалог Београда и Приштине, али у највећем броју случајева – на штету Србије.

Свети Архијерејски Синод, на предлог Патријарха српског Г. Иринеја, одликовао је Александра Васиљевића Конузина највишим одликовањем СПЦ, Орденом Светог Саве првог степена, чиме је његов рад остао забележен у традицији дубоких веза међу нашим народима. „Духовне везе попут крвоносних капилара хране историју наших односа. Србија има огроман потенцијал народне љубави према Русији а исто такво духовно расположење према Србима осећају Руси. Овоме умногоме доприносе сестрински односи наших Цркава“, рекао је, том приликом, сада већ бивши амбасадор Русије у Србији, у разговору за наше новине.

Славица Лазић

Разговор са Слободаном Гавриловићем,
директором ЈП „Службени гласник“

Чувари традиције и весници новог света

Разговарала Славица Лазић

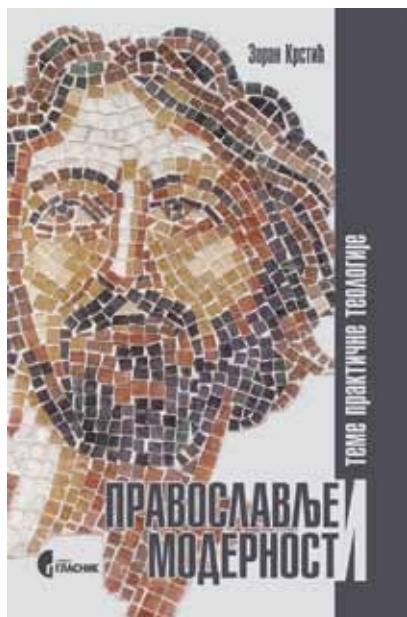
„Гласник“ је одлучио да буде чувар традиције, али и весник новог света. Ми смо сведоци епохе, али и гласници новог света, кроз стварање, лепоту, љубав и креативну игру која представља израз трагања, освајања нових простора и неробовања ниједној форми, осим квалитету, осим етичкој и вредносној димензији кроз коју сагледавамо человека и његов рад.

Јавно предузеће „Службени гласник“, највећи издавач у рејону, ушао је у јубиларну 200. годину свој постојања, имајући у виду да су 13. августа 1813. покренуће „Новине србске“. Као правни следбеник првих српских новина, „Службени гласник“ је објављивао службена државна документа, али је истовремено кроз своја савремена издања и мноштво библиотека, био и сведок правнот, економској, културној и књижевној живошћи Србије. Данас је овај издавач, упркос кризи која је избрисала велике државне куће које су биле синоним највећих светских издавачких центара као што су некадашњи „Нолиш“ или „Просвета“, са 400 наслова које објави током

године, и то издавачком концепцијом, водећи у рејону. Са директором овој јавној предузетији разговарамо како је у овим тешким временима успео да осим основне издавачке делатности – објављивања закона, прописа и аката и ослуживања републичких органа, „Гласник“ постане једна од најважнијих српских културних институција. Када су пропадали издавачки титани и многи говорили о крају издаваштва и књиже, Гавриловић је са изванредним уредничким именима подигао „Гласник“, који данас има рејутацију једног од најбоље издавача дела из областима друштвених наука и практично са својим издањима чини основу националне културе.

Где је граница до које друштво треба данас да помаже писану реч – треба ли јепустити да живи или умре без друштвене подршке?

– „Гласник“ је одлучио да буде чувар традиције, али и весник новог света. Ми смо сведоци епохе, али и гласници новог света, кроз стварање, лепоту, љубав и креативну игру која представља израз трагања, освајања нових простора и неробовања ниједној форми, осим квалитету, осим етичкој и вредносној димензији кроз коју сагледавамо человека и његов рад. То су изазови, али човек је богобојажљив, препун љубави за Христа, и ако сам се нашао у прилици да водим ову велику државну кућу, руково-

дио сам се Фромовом изреком – Многи умру, а да се никада нису ни родили. Захваљујући сјајном уредничком тиму, остварили смо амбициозне идеје и наставили грађење националне културе која је угрожена општом беспарицом, јер приватни издавачи имају интерес само за профитабилна издања. „Гласник“ није на државном буџету, напротив, дали смо у буџет 160 милиона динара током ове четири године. Тренутно је на тржишту 1.225 наших књига, а од почетка године објавили смо преко 300 наслова. Без подршке државе нема капиталних издања свих врста и из свих области. Држава мора да стане иза Лексикографског завода, што је пројекат националне вредности, а који нам јако недостаје. Немамо атлас као други народи, немамо енциклопедију, недостаје нам речник, а то су за нашу културу темељна издања.

Шта је данас добар тираж?

– На седам милиона становника, тиражи су од 500 до 1.000 примерака за литературу коју ми издајемо. То су јако тешко исплативи тиражи. Извлаче нас преко 100 издања које смо обновили. То нас радује. „У туђем ве-

Измењени културни код

Пре четири године, када сме долазили на чело „Гласника“, говорили сме да имате подршку председника Тадића и Владе за развој ових капишталних подухвата. Зашићено је показала сремност и изразила политичку вољу?

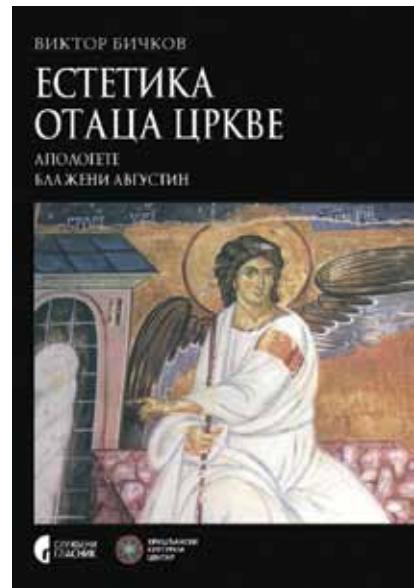
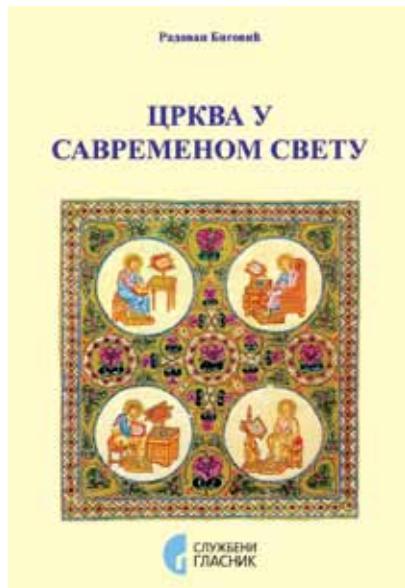
– Имао сам договор са тадашњим властима, али је дошло до великог отпора. Зато ми дан данас немамо свој атлас, речник, енциклопедију, Лексикографски завод... Станоје Станојевић је 1928. године, када није било компјутера, успео да објави десетотомно издање прве Енциклопедије у четири књиге за четири године, без динара државне помоћи. А ви питајте колико је држава уложила у два тома за десет година? Многи се љуте што то причам! Не може се данас без помоћи државе. Наравно, не као у време самоуправног социјализма. Морамо ићи ка примерима где се објективно може направити другачија и лепша књига, јефтинија и приступачнија обичним људима. Књига јесте делом и роба, мада то нерадо признајем. Крајем 19. века Српска Књижевна Задруга је имала више пренумераната, него сви издавачи данас у Србији. А тада је било свега 6% писмених људи. У селу Горње Цикоте, где имам кућу, умро је комшија Љубиша Николић, који је једини у селу читao књиге и новине. Данас више нико ништа не чита. Да буде још трагичније, када сам тамо дошао 1984. било је стотину крава у шталама сељака, а данас нема ни десетак. Куда ми то идемо? Поремећени вредности систем данашњице изменио је и културни код времена.

ку“ Добрице Ђосића штампали смо у 40.000 примерака.

Почивши проф. др Радован Биговић, један од најзначајнијих савремених теолога, био је уредник Филозофско-теолошке библиотеке „Гласника“ у оквиру које је изашло 17 књига која се баве граничним питањима науке, филозофије и теологије. Видите ли личност која ће наставити ову едицију која је била драгоценна за радове аутора који осветљавају односе Цркве и друштва?

– Оца Радована сам познавао преко 20 година. Приредио је још неколико књига које ће ускоро изаћи – пети том Хришћанској предања Јарослава Пеликане, Крајка историја византијске естетике Виктора Бичкова, Руско-српски теолошки речник Ксеније Кончаревић и Мила-

на Радовановића, Заљубљивање и љубав Франческа Алберонија. На његов рад и ову едицију веома сам поносан, јер смо објавили ауторе који уживају значајан углед у свету и код нас. Напоменуо бих књиге Јарослава Пеликане, Франсоа Дворника, Владана Перешића, Радована Биговића, Владику Јована Пурића, Георгија Манзаридиса, Богољуба Шијаковића и Зорана Крстића... Размишљам о томе ко га може достојно заменити, али још нисам донео одлуку. Поред едиције коју је уређивао проф. др Радован Биговић, објавили смо још дводесетак књига из те области у другим едицијама: монографију о Овчарско-кабларским манастирима, Повељу краља Милутина, монографију о манастиру Ђурђеви Ступови заједно са Преосвећеним Владиком Јоаникијем, књигу Излубљена ризница манастира Милешеве, Први шема-

тизам Епархије осечкопољске и барањске, књигу *Његова Светост Патријарх Српски Г. Иринеј – године I и II, Православље Павела Евдокимова и мноштво других значајних наслова.*

Остварили сте значајну сарадњу са Српском Православном Црквом, Библиотеком Српске Патријаршије, Богословским факултетом и Институтом за теолошка истраживања. Шта треба истаћи када су резултати те сарадње у питању?

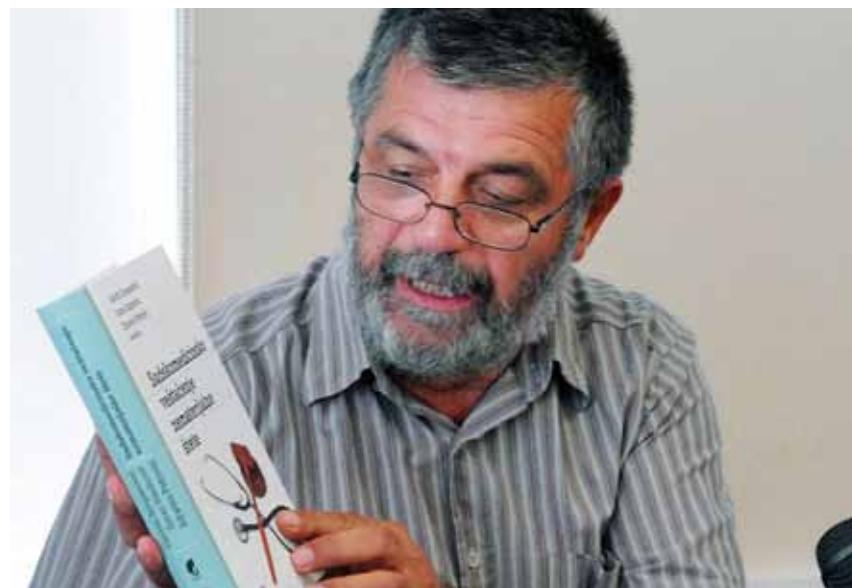
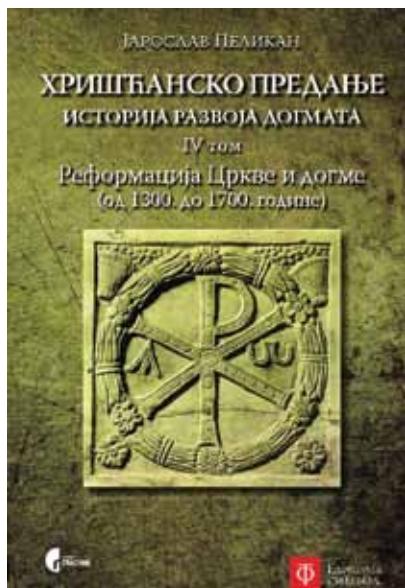
– Са тим институцијама смо потписали уговоре о пословно-техничкој сарадњи и заједнички објавили многа издања. Неки злонамерни људи су тада „Гласник назвали“ – „Богослужбени гласник“, мислећи да ће тиме да ме увреде, не знајући да ће ме тиме највише похвалити. Нама треба и кандило и компјутер. Са Институтом смо објавили више од 30 заједничких књига, а ако томе додамо едиције које „Гласник“ објављује самостално, доћи ћемо за три године до бројке од стотину књига. Објавили смо *Инвентар старих рукописа Библиотеке Српске Патријаршије* групе аутора, а у припреми су каталоги старих рукописних књиге из Чешке, Словачке, Русије, Румуније, Мађарске и тако ћемо редом да сакупимо старе рукописе од

XII до XVIII века – епохе која се сматра златним добом српског преводилаштва. Претпостављамо да су српски калуђери који су живели у грчком манастиру на Синају преводећи на грчки језик истовремено преводили и на ста-рословенски и тиме били заслужни за велики број књига. Само су Грци имали више преводне литературе у то време. Поред аутохтоних дела српске науке и културе, објављујемо и све што је корисно у националним културама европских и светских земаља, чиме постајемо богатији и образованији и саставни део светских културних кодова.

Између реализованих и планираних издавачких пројекта, које издвајате као капиталне?

– Фреквенцијски речник, речник најчешће коришћених српских речи у 30 томова посебно је важан, јер само десет земаља у свету има ту врсту речника. Припремао га је почивши Ђорђе Костић преко 40 година, а следећу годину завршићемо са тринаестим томом и тиме заокружити струју ортографију. Сваки том речника има електронску претрагу, по чemu смо међу првима у свету. Боль смо и од Британаца, који су то примењивали пре 30 година, када је би-

ла друга технологија. Ми имамо савршену претрагу. На предстојећем београдском Сајму књига представићемо дигитализацију два века службених новина које је урадио „Гласник“ без ичије помоћи. Двеста година дигитализоване правне историје Србије је сан, који ћемо окончати до наредне године, када обележавамо пуних 200 година „Гласника“. Наше Одељење за издавање часописа припрема пет часописа до којих нам је стало – први који се бави изазовима европских интеграција, други је посвећен правним и друштвеним питањима, трећи стратешким питањима Србије, четврти је везан за позориште, филм и телевизију и пети „Закони и прописи“ намењен је корисницима у Србији. Објавили смо 23 књиге Јована Цвијића *Порекло становништва и наших насеља*. Нико у Европи нема такву едицију. Када буде комплетирана, имаће 80 књига, тачније 150 – имајући у виду да су књиге дводомне – једна о становништву, друга о обичајима. Урадили смо *Први српски буквар*, који је давне 1597. године штампан у Венецији и представља најмодернију ортографију Европе тог доба. Тиме треба да се поносимо. Добри хроничари можда знају да смо имали чак 43 партизанских издања Буквара, а данас имамо

чак 15 Буквара које кроји како ко хоће. Тиме не треба да се поносимо. Држава нема јасну визију образовања, које се обрушава ка уништењу. Истакао бих и појаву прве забрањене књиге у Србији 1815. године „Србија плачевно“, непознатог аутора, коју смо поновили први пут после забране а која је доживела друго издање. Јубилеј „Гласника“ обележићемо и издавањем *Дела Станислава Винавера* у 18 књига, *Историје сељачкој друштва Сретена Вукосављевића* и *Лексикон националних паркова Србије*. У припреми је реппринт *Крфској забавнику*, *Антологија књижевних прилога у Новинама српским*, *Песме бола и юноса Милутина Бојића* и *књига Димитрија Давидовића о Карађорђу*.

Шта бисте рекли читаоцу, обичном човеку, који има отпор или равнодушност према култури и пита се – шта то култура стварно може да дода религији, сем да јој послужи за украс?

– Ето разлога да схватимо да је естетски моменат битан за наш живот, да треба уживати у нашем роману XX века који је без премца у окружењу. Кад чitate Диса, Андрића, Црњанског, Киша, Пекића, Исидору Секулић, Дучића, Бранка Миљковића, Ђосића зна-

те где је место Србије на културној мапи.

Културе нестају када у њима нема извора надахнућа, када нема стрељења и убеђења. Има ли Србија овај проблем?

– Уредници дају печат Гласником и потпуно су самостални у предлагању рукописа које треба објавити.

Говорили сте о багателисању интелектуалног рада који овде постоји, а нема га у свету. Да ли сте нешто променили?

– Јесмо, али недовољно. Скромне хонораре смо мало повећали, али с обзиром на мале тираже, нисмо у прилици да то буде адекватно. Интелектуални рад у Србији није вреднован, у било којој професији – од учитеља до новинара, преко лекара до професора Универзитета. Нисмо успели да обновимо нашу елиту, која је систематски уништавана и дисконтинуитет у постојању и утицају елите је одговор за наше посрање. Потребно је време да се елита обнови. Наш културни код је, нажалост, дисконтинуитет ко-

ји је настајао услед историјских промена и уништавао сва дотадашња постигнућа. Критеријум „Гласника“ у сагледавању сваког рукописа је квалитет и етика, поштење и истина.

Сведоци смо великих помеђања руководећих структура, које политичка елита поставља и уклања после сваког избора. Плашите ли се да Ваш труд и резултати неће бити довољни да останете на челу „Гласника“?

– Тиме се не бавим. Мирно радим свој посао како да ћу га радићи надаље. Поносим се својим сарадницима и резултатима које смо остварили за непуних пет година. ■

Упокој Господе!

Др Хараламбос Статакис, нефролог

Директор Нефролошке клинике Народне болнице у Атини, оснивач и председник Друштва Нефролога Балкана, велики пријатељ Српског народа, и пре и после свега – Божији човек.

У навечерје Преображења Господњег, ове 2012. г., преминуо је у Атини др **Хараламбос Статакис**, чувени нефролог, донедавни директор Нефролошке клинике Народне болнице у Атини, оснивач и председник Друштва Нефролога Балкана, велики пријатељ Српског народа. И пре и после свега – Божији човек, православни хришћанин, честити отац, добротвор многих душа и тела у Грчкој, Србији и широм Балкана.

Пореклом је из околине Спарте на Пелопонезу, рођен у Пиреју крај Атине, 6. марта 1946, од оца Панајотиса и мајке Јелисавете, ожењен свештеничком ћерком Јеленом, отац троје деце: Панајотиса, Агисилаја и Јелисавете.

После гимназије студирао је медицину у Атини, докторирао из патологије, и радио у Првој Пропедевтичкој клиници у Атини, уз познатог проф. др Георгија Даикоса. По специјализацији нефрологије, убрзо је постао директор Нефролошке клинике Лаичке болнице у Атини, где је пројавио ретку

лекарску стручност и још више истинску људску и лекарску брижљивост и несебичну хришћанску љубав, деценијама лечећи много-бројне болеснике од бubrežних обољења, међу њима и Патријарха Јерусалимског Диодора и Архиепископа Атинског Серафима. Не само у болници крај болесника, него и у граду Атини и предграђу Пиреју, и у своме дому на пирејском приобаљу Сароничког залива, на путовањима и бројним међународним симпозионима, у радно време и ван њега, чак и на одморима и поклоничким путовањима, био је неуморни лекар бе-сребреник, попут Светих Врачева и Светог целебника Великомученика Пантелејмона (=Свемилостивица). Хараламбосу се могао свако, у свако доба, обратити за савет и утеху, за лекарску помоћ и медицинску подршку. На његов имендан = славу Светог Харалампија, могло се видети у његовом дому какву је љубав и захвалност доживљавао од својих пацијената, сарадника и пријатеља, познаника и благодарних незнаника (мада, по

судбини људи велике жртвене љубави, није му недостајало и зависти и сплетки, од малих људи великог сталежа којем је припадао, но он на то никада није одговарао другачије него састрадалном симпатијом и праштањем).

Уза све ово, др Хараламбос је био и човек високе културе, ретког општег историјског, уметничког и духовног, православног хришћанског образовања. Иако није по струци био архитекта, написао је и објавио надахнуту књигу о историји и небоземној лепоти Цркве Свете Софије у Цариграду. (Објављена је, уз његове личне цртеже и фотографије, до сада на грчком и енглеском, а ускоро ће бити и на српском).

Др Хараламбос је долазио више пута и у Србију. У Београду је имао низ сарадњи и стручних предавања на Нефролошкој клиници (син му Панајотис дипломирао је медицину на Београдском универзитету – одсек на енглеском, и, ако Бог да, биће српски зет). Стигао је да посети Српске Манастире, и Светог Јустина Ђелијског. Штавише, пре Јустиновог упокојења,

Др Хараламбос Статакис
на Симпозијуну о О. Софорију

Изнад: Блажене успомене др Харалампос на погребу Аве Јустина Ђелијског (у црвеном кругу)

Изнад: Др Харалампос на сахрани Аве Јустина (у црвеном кругу)

дошао је да Светитеља и лично испрати са земље на Небо. Пред последње издисаје Великог Аве, скинуо је свој крстић са груди, и ставио га Светом Старцу око врата. Потом је христољубиво и оцељубиво својим рукама испратио задње откуцаје срца овог великог Христољубца, и онда Крст са Старчевог врата понео и носио на себи, који му је, до сопственог престављења и одласка Христу Богу, дивно мирисао ретко пријатним знојем О. Јустина (којим и данас, ево преко 30 година, одише Авина постела у Светим Ђелијама). Хараламбос је остао и на Јустиновом погребу, смерно дворећи у

молитвеном испраћају, са надом вакрсена и поновног виђења, стојећи непосредно крај ковчега и гроба, уз дивног колегу и сабрата му др Недељка Кангргу.

Пре неколико година доктор Хараламбос је почeo физички да слаби, али је и даље неуморно радио у својој Нефролошкој клиници. Пре две године доживео је тежак маждани удар, који му је одузео десну страну главе и тела и моћ говора. Љубав др Даикоса и пријатеља, као што је познати хирург др Георгије (Папагеоргију, директор чувене болнице Евангелизмоса у Атини) и о. Стаматис (Склирис, свештеник, лекар и иконописац), пријатеља из ђачких

дана, и нарочито супруге Јелене и деце, уз крсноваскарсну благодат љубљенога му Богочовека Христа, одржавала га је до претпразништа Преображења Господњег – колико је и докле је било предзнатим божанским, човекољубиво спасоносним Промислом Бога Живога и Истинитога, у Кога је Хараламбос живо веровао и за Кога је живео ходећи и служећи на земљи међу нама грешним људима.

Сведоци смо били једнога, од многих, чудесног дејства Христа Спаса, преко Брата Хараламбоса, када је од страшног напада вируса коксаки спасен један деčак, којом приликом је из светиње иконе Богоматере, коју је Хараламбос донео у својој руци у болницу и тајно принео грудима и срцу малог Теодора, замирисала небеским миомиром операциона сала, после којег небеског миомира убрзо су лекари констатовали да је срце малог Теодора победило напад коксакија, те је дете до данас живо, здраво и весело. Мало је ко знао да је то било дар Христа по вери, христољубљу и човекољубљу доктора Хараламбоса. Нека му је и за то од нас, и сродника, хвала, а од Господа награда и уздарје – Рајско насеље.

Сахрањен је др Хараламбос у градском гробљу свога омиљеног града Пиреја, уз учешће породице и родбине, пријатеља, лекара сарадника и болничког особља, и такође неколико пријатеља и познаника атинских Срба. Над њим су говорили бројни лекари, и особито потресно др Даикос. О 40-дневном помену, ако Господ хтједбуде, посетићемо и ми гроб драгог нам Брата и Пријатеља, и запалити светлосну воштаницу на гробу човека који је још за живота озрачен Светлошћу Свете Премудрости Божије – Христа Човекољупца, Кога је носио у срцу и Кога је, верујемо и надамо се, сусрео лицем у лице о небоземном Преображењском Сабору у Вишњем Јерусалиму.

+ Епископ Атанасије,
из Херцеговине

Из историје српског богословља

Новосадска богословска школа Висариона Павловића

— почетак универзитетског образовања код Срба —

Прошојереј-страврофор др Владимир Вукашиновић

Исте оне године, 1731, када је бивши крушедолски пострижник, хиландарац и патријарашки даскал, а потом архимандрит манастира Крушедола Висарион Павловић изабран и хиротонисан за епископа бачког, новопосвећени Архијастир основао је на празник Мале Госпојине – Рођење Пресвете Богородице, 8/21. септембра Латинско-словенску школу. Пошто је ова школа отворена на Малу Госпојину названа је Рождество-богородичном, као што се Карловачка звала Покрово-богородична, јер је настава у њој, по угледу на Русију, починјала 1/14. октобра, на дан прослављања овог празника.

Ова Висарионова школа је почетком пете деценије 18. века, 1740. или 1741. г., у време када је он подигао прву репрезентативну резиденцију бачких епископа у Петроварадинском шанцу, прерасла (иако постоје мишљења да је овде реч о две паралелне школе) у Духовни колеџум за младе богослове, својеврсну духовну академију – прву српску виокообразовну институцију. Значај ове образовне институције треба сагледавати на више духовних и културних планова. Погледајмо их редом.

Ову богословску школу бачке дијецезе од самог њеног настанка одликовали су *врхунски професори оној времена*, људи који су оставили дубоког трага у историји нашег народа. Први и најважнији од њих свакако је Дионисије Новаковић, који је у Петроварадински шанац дошао крајем 1737. или почетком 1738. г. и добио место наставника у Рождество-богородичној латинско-словенској школи.

Дионисије је у школи предавао низ предмета, све до 1743. г., када је напредовао до позиције префекта школе. Новаковић је након тога извршио реорганизацију школе и њену модернизацију по угледу на Кијевску духовну академију – поделио је слушаоце на две групе – старију и млађу, и увео нове предмете. Сам је предавао теологију и философију, како због недостатка одговарајућег школованог кадра, тако и због тога што је у Духовној академији у Кијеву префект по позицији био професор философије, а ректор теологије. У овој школи су уџбеници диктирани или преписивани. Диктирање уџбеника уз њихово тумачење је такође метод преузет из Кијевске академије.

Дионисије Новаковић несумњиво припада тзв. *раној фази српској просветитељства* чији се поглед на свет разликује од схватања представника класичног просветитељства. Иако је био кијевски ћак и по природи ствари изложен јаким утицајима украјинског схоластичког *рационализма*, опчињености разумом и образовањем, Новаковић није своје просветитељство свео само у ове оквире. Он га је доследно кориговао својим црквеним, светотајинским и богословским искуством додајући појму образовања бескрајно важну категорију духовног искуства. То се да видети и у предговору за његово најпознатије дело *Ешићом*. У овом кратком уводном тексту он више пута супротставља категорије *незнაња* (не само световњаке него и клир нашег народа „густа незнაња ... притиска магла“, оно је „погубна наших умних очију тама“). Србима прети „слепило незнанја“ и *знања* (које је, саобразно раније реченом, светлост и вид). И овде Дионисије појам просвећености ставља у богословски контекст. говорећи о *богопросвећености*.

За разумевање Дионисијевог богословског и просветарског

Висарион Павловић,
Епископ бачки 1731–1756

програма веома је битна његова беседа *Слово у дан зачећа Пресвете Богородице и Приснојеве Марије, о похвалама и користима од слободних наука* коју је произнео као уводно слово своје професорске службе у Новосадској школи, којом је Новаковић, како је примећено, поставио темеље српским класичним и хуманистичким наукама.

Дионисије се у овом свом *Слову* немилосрдно и скоро програмски обрачунава са савременицима, противницима образовања, који су говорили да од образованих људи долази свако зло, да су учења која народ не разуме непотребна и да су раније људи били необразовани, а достизали светост и били Богу угодни. Он своје противнике назива мудрацима које бабе, жене и сеоски старци хвале. Новаковић каже, обраћајући се својим слушаоцима, да не би било чудно да то говоре не писмени сељаци, али то говоре они који имају чин учитељски, а у ствари су слепе вође слепима. Кијевски ђак и новосадски професор нема недоумицу по питању разлога који доводе до оваквог понашања његових непријатеља. Горко закључује: „Али зnam јa, добро зnam академици зашто су

некима учени мужеви неугодни а наука немила, јер су неради да неко види и схвати њихово слепило пошто себе називају вођама слепих, и хтели би да сви буду попут њих, да не би ко могао да схвати и изобличи њихово слепило и незнанье. Зато окајани чине зло од зла злије, бивајући болесни од проклете болести зависи сти и тако помрачени живе, јер им је свестранснима немогуће гледати у светлост разума.“

Други значајни професор Духовног колегијума био је *Јован Рајић*, теолог и историчар. Након што је своју професорску каријеру започео у Сремским Карловцима а наставио у Темишвару, месецем априла 1764. г. бачки Епископ Мојсије Путник га је позвао да пређе у Нови Сад и да буде професор богословља. Јован Рајић то приhvата и на том месту остаје наредне четири године. Квалитет његових предавања и његова позната ученост допринели су високом угледу ове школе.

Култ учености Јована Рајића је веома стар. Он је стваран још за његова живота. Јована Рајића помиње Доситеј Обрадовић у свом *Живошту и прикљученијима* на неколико места. Тамо се може прочитати да је Доситејев старац и тадашњи игуман хоповски, Теодор Милутиновић, истицао младом јерођакону Доситеју Јована Рајића као узор на који треба да се угледа. Он је говорио: „Веруј ми, мој синко, кад год чујем младога Рајича да беседи, уздишем за мојом младошћу, и да имам какву власт, све бих ове наше ма настире у школе и училишта пре обратио. Зато послушај ти мој по следњи совјет: извади из главе то твоје светињичење – ја ти задајем моју српску веру да из тога неће ништа бити – тражи науку и гла дујући и жеднећи и наготујући.“

Поред Новаковића и Рајића, у овој школи предавао је и Захарија Орфелин, песник, историчар, бакрорезац, барокни просветитељ, гравер, калиграф и писац уџбенника. Орфелин је, највероватније, то чинио у периоду од 1749. до 1757. г. Ту је дошао подјак утицај Дионисија Новаковића, иако је он физички био одсутан из школе. Новаковићев снажни интелектуални и духовни траг који је остао у школи усмерио је младог Орфелина да још јаче заволи научу и посвети јој свој живот.

Професори Духовног колегијума, ваља и то рећи, написали су најважније српске теолошке књиге свога времена и томе је још један значајан допринос ове школе српској просвети и култури. Јован Рајић је своје монументално петотомно дело – *Теолошко шело* – написао за време професуре у Новом Саду, у интервалу од 1764. до 1768. г. Дионисије Новаковић је током своје професуре у Колегијуму написао неколико значајних дела. То је, на првом месту, прва српска литургијка – *Ейштом* – више пута штампана и уједно најпреписиванија наша књига у 18. столећу. Затим његов познати катехизис – *Проједија* – једно од најуспелијих дела овог, тада веома популарног, литерарног жанра. У историји српске науке и образовања посебно место заузима његово дело – *Историја најуралија философов* – којом се Новаковић уписао у ред оснивача природних наука код Срба у 18. веку.

Из ових набацаних пригодних потеза и скица могу се стечи основне импресије о значају школе о којој пишемо. Да би слика била потпунија, додајмо јој још и ово – оснивање овог Колегијума представља, по исправном мишљењу које се све чешће помиње, почетак универзитетског школства код Срба, пошто Висарионова школа заправо представља прави почетак високог богословског, а самим тим и универзитетског образовања у нашем народу и на овим просторима.

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Ране Исусове (Гал. 6, 17)

– Апостол Павле о крсној смрти Господа Иисуса Христа –

гр Предраг Драјушићиновић

На крају посланице Галатима, непосредно пре завршног поздрава заједницама Галатије, апостол Павле пише: „Убудуће да ми нико не ствара тешкоће, јер ја ране Исусове на телу своме носим“ (Гал. 6, 17).

Како разумети ове апостолове речи?

Иако се апостол Павле у својим посланицама не осврће на околности и детаље крсног страдања Господа Иисуса Христа, он на неколико места јасно говори о „крсту Христовом“ (1Кор. 1, 17; Гал. 6, 12.14; Фил. 3, 18). У Фил. 2, 8 говори о „смерти на крсту“. Осам пута Апостол ко-ристи глагол „распети (на крст)“ и скоро сваки пут (осим једном у 1Кор. 1, 13) он се односи на Христову крсну смрт (1Кор. 1, 23; 2, 2; 8, 2; 2Кор. 13, 4; Гал. 3, 1; 5, 24; 6, 14; уп. такође Рим. 6, 6; Гал. 2, 19). Ови апостолови наводи недвосмислено сведоче да је Павле знао да је Иисус Христос распет на крсту и да је та чињеница веома добро позната заједницама којима пише. Надаље, чињеница Христове крсне смрти је у апостоловим излагањима увек премиса од које полази и даље развија своје теолошке ставове, а никада закључак.

Прикован на крст

У антици су постојала два начина да човек буде распет. Жртва је могла бити распета на дрвету у облику крста тако што су се у ње-

но тело забијани ексери који су је држали причвршћену за конструкцију. У неким случајевима, жртва је могла бити распета тако што је била привезана ужем за колац или дрво који су могли бити различито постављени. Када апостол Павле говори о распећу, који од ова два начина има у виду? Чињеница је да Апостол у својим посланицама помиње „кров“ (Рим. 3, 25; 5, 9; 1Кор. 10, 16; 11, 25.27). То значи да Исусова смрт није била бескрвна, што је могао бити случај када се жртва распне привезана ужем. Стога је јасно да апостол Павле, када говори о Христовој смрти на крсту, говори о распињању на крст закивањем, чиме је проливена крв. У Посланици Колошанима (2, 13–14) читамо: „И вас који сте били мртви у гресима и у необрезању тела вашега, оживе са Њим, опростивши нам све грехе; избриса обvezницу која нас је оптуживала својим прописима и била против нас, и уклони је приковавши је на крст“. Опште је убеђење раних хришћана да је крвна и крсна смрт Иисуса из Назарета била искупительска смрт. Господ Христос *страда у ранама*, нанесеним најпре од

римских војника, а потом и при-
кивањем на крст.

Ране Исусове – ране Павлове

Имајући у виду све наведено, приступамо разумевању речи апостола Павла из Гал. 6, 17: „ја ране (στίγματα) Исусове на телу своме носим“. Апостол дакле на сопственом телу носи „стигме“, ране Исусове. Тумачи се углавном слажу да апостол Павле овде мисли на ране које је задобио за Христа, односно проповедајући Еванђеље широм Римске империје. Он сâм на неколико места говори о страдањима кроз која је пролазио вршећи своје апостолско послање: „Него се у свему показујемо као слуге Божије: у многотрпљењу, у невољама, у бедама, у тескобама, у ранама (ἐν πληγαῖς) ...“ (2Кор. 6, 4–5; уп. такође 2Кор. 11, 23–24). Поменуте „ране“ у Гал. 6, 17 треба дакле схватити као многе ожилке на телу које Апостол носи као последице злостављања, па чак и каменовања (2Кор. 11, 25). Неки новији тумачи сматрају да апостол Павле овде мисли на „жиг“

Апостол Павле, фреска из Цркве Светих Апостола (из око 1375. г.), Лонганикос на Пелопонезу

који су господари обично ударали својим робовима као знак припадности. У том случају би Апостол овде мислио да је он ранама „жиgosan“ као роб Христов коме јединоме припада. У овом тексту је интересантно да Апостол не говори о томе да он ране „Исуса Христа“ или „Господа Христа“ или „Господа Исуса Христа“ на телу своме носи, већ просто „ране Исусове“. Последње читање („ране Исусове“) је посведочено у најбољим рукописима, док се остала срећу у каснијим рукописима, мада многобројним, и морају се сматрати за секундар-

на. Ова чињеница је неке тумаче довела до мишљења да апостол Павле у Гал. 6, 17 мисли на ране идентичне онима које је Исус из Назарета носио на своме телу. Ово тумачење има на својој стражни литерарни контекст Посланице Галатима, пошто Апостол не посредно пре 6, 17 говори о „крсту Христовом“ (Гал. 6, 12) и „крсту Господа Исуса Христа“ (Гал. 6, 14): „А ја, Боже сачувай да се чим другим хвалим осим крстом Господа Исуса Христа, којим се мени распе свет и ја свету“. Стога се чини да Апостол своје ране идентификује са ранама које је

Исус претрпео приликом крсне смрти. На тај начин се он својим читаоцима представља као онај који у потпуности следује Христу и учествује у Његовим страдањима: он опонаша Исусово страдање. Ово тумачење такође налази подршку у 2Кор. 4, 8–10: „Свачим смо угњетавани, али не и потиштени, збуњивани, али не и очајни; прогоњени, али нисмо остављени; оборени, али не погубљени; свагда носећи на телу умирање Исуса (τὴν νέκρωσιν τοῦ Ιησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες), да се и живот Исусов на телу нашем покаже“. Последња формулатија 2Кор. 4, 10 неодоливо подсећа на Гал. 6, 17. У оба случаја апостол Павле је као Господ коме служи. Такође, обе формулатије – νέκρωσιν и στίγματα – су-еришу апостолово опонашање Христове крсне смрти.

Апостол Павле – стигматик?

Апостол Павле као проповедник Еванђеља, у свету оспораване и често одбацivanе благе вести о спасењу света и човека кроз личност распетог и ваксрлог Исуса Христа, нема – нити жели да има – другачију судбину од свога Господа. Сва страдања на која наилази он сматра природном последицом своје вере у страдајућег Исуса. У ранама свога тела он препознаје ране Господње, он опонаша свога Господа. Свакако, не можемо тврдити да је Апостол мислио да његове телесне ране буквално одговарају ранама Христовим, као што је то био случај код каснијих стигматика, од којих је најпознатији Фрањо Асишки. Феномен стигматизма – добијања рана на деловима тела у које су Исусу били заковани ексери – касног је датума и непознат је источним Православним Црквама. Међутим, апостол Павле у својим ранама – ма на ком делу тела оне биле, и ма како биле нанесене – препознаје ране Христове, ране које наносе бол, али и обзнањују живот (2Кор. 4, 10). ■

Старозаветна историја спасења

Вера као ослобођење од идолатријског ропства

(први део)

Јован Блатојевић

И шта још да вам кажем?
 Не би ми, наиме, достајало времена,
 кад бих стао причати о Гедеону ...
 који вером победише царства... у боју ојачаше,
 натераше туђинске војске у бекство.

Јеврејима 11, 32–34

Сваки нови стих или целина у тексту у Химни вере почиње наглашеним изразом *вером*. Ова пракса се нагло прекида у ст. 32, који почиње набрајањем више старозаветних личности из периода судија, закључно са првим царем уједињеног јеврејског цара, Давидом. Штавише, историјски преглед сеже, према неким ауторима, све до периода Макавеја. Брз и речит сажетак тријумфалних дела којима је исказана вера обезбеђује ефектан закључак читавом одељку. Прелаз између ова два дела поглавља наглашен је реторичким питањем *И шта још да вам кажем?* Оно је општи омилитички и књижевни идиом којим се сугерише временско ограничење у излагању што потврђују речи које се надовезују: *Не би ми, наиме, достајало времена*. Обе фразе су присутне код писаца класичне грчко-римске књижевности, укључујући и Филона, Плутарха и Цицерона и обично сугеришу на-

меру да се сажме даље излагање. Тако и писац Химне вере ванредно елегантном реторичком стилском фигуrom у нарацију уводи више судија Израиљевих. Набраја шест, наизглед произвољно издвојених личности, али на такав начин да се у позадини подртавају и они који су нису именом споменути због ограничења у времену. Имена нису наведена хронолошки, што је било у складу са другим листама у којима сусрећемо са неким од наведених имена (уп. Тг. Ps.-J. Dtr 34:1). Могуће је да писац Посланице следи септуагинталну верзију 1Сам. 12, 11 која је блиска и другим ранохришћанским писцима (Apost. Const. 7.37.1). Сличну праксу имају и јудео-јелински литургијски текстови из периода настанка Посланице.

Доба судија Израиљевих

Период судија Израиљевих је један од најмрачнијих периода

историје старозаветног народа Божијег. То је био период великих и тешких трансформација. Смрт Исуса Навина означила је нестајање централног ауторитета. Израиль је до тада био чврсти савез племена у незауставивом ратном походу. Племена су расељена по територијама на којима су и даље живели и староседеоци. Хананска племена су ту била присутна већ дужи низ деценија (па и векова) и досегла су културни ниво који је знатно надилазио цивилизацијске форме израиљских номада. Хананска култура је била чврсто повезана са ханanskim култом, веома сензуалном, и Израиљцима изразито примамљивом – култу плодности (који је укључивао и сакралну проституцију). Главно божанство је било Ваал, а његова друженица је била Астарота (или Анат), сензуална хананска богиња љубави и рата. Хананска религија била је *ио Израиль вишеструко опаснија него*

хананске војске – писали су добри познаваоци овог периода.

Друштвена трансформација се огледала у стварању лабаве племенске конфедерације без централне власти и у промени стила живота од номадско-ратничког до седелачког, сточарско-земљорадничког. Ова трансформација је водила промени религијских потреба и схватања израиљског народа. Јахве, Бог пастир, који своје стадо води на зелену йашу Ханана и Бог рата који моћном силом чини да се његов народ насељи на тој доброј земљи постаје *нейошребан*. Израиљ је стигао на одредиште, нема потребе за пастиром који ће га даље водити. Земља је заузета и нема потребе за ратником који ће управљати даљим освајањима. Израиљ је своју потребу препознао у потребама локалног становништва, потребан му је Бог који ће зелену йашу Ханана чинити и даље зеленом, Бог који ће омогућивати плодност земље, уредно смењивање годишњих добара и богату летину. Таква божанства је препознао у хананској религији и у култу Ваала и Астароте. Јахве није био потпуно заборављен. Он је остао врховни Бог Израиља, помало *йоштеран* на далека небеса, док је простор ближе свакодневном животу заузео Ваал.

Ваал је покушавао да *коегзистира* са израиљским Јахвеом, као што је већ вековима коегзистирао са све удаљенијим поглаваром ханanskог пантеона, Елом. Јахве је, међутим, *Бој ревнишљ* (љубоморни) који не пристаје на такву коегзистенцију. Он жели потпуну пажњу и љубав свог народа, Израиља. Када се његов народ окреће за другим божовима, Јахве се повлачи, повлачећи и своју заштиту. Тада ханански народи, они исти чије су божеве Израиљци почели да обожавају, освајају и поробљавају Израиљце. Тежак јарам туђина води Израиљце покајању и враћању Јахвеу, са вапајем и сузама... и Јахве одговара. Он подиже ослободиоца који руши туђинску власт, обнавља племенску (или националну) самосталност Израиља и

Ваал, бронзана фигурина из 14. в. пре Христа, пронађена у Рас-Шамри (древном Угариту), чува се у Лувру

благостање. По смрти тог ослободиоца, који је постајао судија (управитељ) племена народ обично изнова пада у идолопоклонство и почиње нови циклус дешавања (ропство, покајање, подизање ослободиоца, ослобођење, благостање, идолопоклонство, ропство, покајање...). Ово се, из разумљивих разлога, назива *шаласастим* или *валовитим* богословљем и историјом. У сажетку који је сачинио писац *Химне вере* прво место припало је Гедеону.

Гедеон

Гедеон је био млади храбри и успешни устаник против тираније мадијанских плачкашких хорди. Познат је био и као Јероваал (1Сам. 12,11 LXX; уп. Суд. 6, 32; 7, 1). То име, са теофоричним наставком, сугерише колико се снажно и брзо укоренио идолатријски култ Ваала међу израиљским племенима. Његов устанак

Гедеон је применио ратну стратештију изненађења. Уз застрашивање непријатеља (које је било последица не-посредне божанске интервенције) ова стратегија се показала веома успешном. Према библијској приповести, наиме, један од мадијанских војника је свом саборцу испричао сан који је овај протумачио као знамење да ће се Јахве борити за Израиљ и да ће, стога, мадијанске снаге, иако вишеструко бројније од Гедеонових војника, бити поражене. Гедеон је чуо овај разговор, јер је управо тада (по непосредној Божијој заповести) извиђао у близини мадијанског логора. Извео је логички закључак: упркос вишеструкој бројности Мадијанци су уплашени и, још значајније, сам Бог је на страни малобројних ратника којима он заповеда.

и победа над Мадијанцима извјевани су неочекиваном ратном тактиком, али је пресудни значај имала божанска помоћ којом су оснажене његове малобројне војне снаге (Суд. 6, 33–8, 21). Гедеон је, стога, заиста вером настерао *туђинске војске у бекство* (Јевр. 11, 34). Устанак у коме је Гедеон ослободио свој народ остао је запамћен у каснијој библијској историји (види Пс 83, 11; Ис. 9, 3–4; 10, 26) и касније јудејско и хришћанско предање у њему препознаје *искушење Гедеона, сина Јоаковој*. Термино-лошко наглашавање религијског аспекта његове победе је додатно истицано тврђњама да се Гедеонова победа јавља као божански благослов задобијен када је Бог прихватио његову жртву код стене и руна (Суд. 6, 11–24.36–39; уп. Тг. Neof. Gen 49:18; Apost. Const. 7.37.1).

Библијски писац описује супрет Гедеона и тајанственог *ангела Господњег* у категоријама древних ангеломорфних теофанија. Тако се додатно нагла-

шава значај долазећих догађаја. Теофанијски позив Гедеону да буде ослободитељ свог народа, с друге стране, сугерише да је и само ропство из којег Гедеон треба да изведе Израиљ дубоко повезано са религијском апостасијом Израиља. Последично рат за војевање слободе није требао да буде, пре свега, војни сукоб (мада је Гедеонов устанак очигледно био добро организован и дugo припреман, тако да су га и сами Мадијанци препознали као претњу), већ борба за повратак Израиља свом истинском Богу, Јахвеу. Није, стoga, чудо што рат против мадијанских завојевача Гедеон започиње рушењем локалног олтара посвећеног Ваалу и његовог кипа. Гедеонов рат је, заиста, био *рат Господњи* – рат који је Гедеон водио међу својим саплеменицима за Господа и рат који је Господ водио за Гедеона и његове саплеменике против

Гедеон убија Завеја и Салмана, мадијанске вође (Суд. 8, 21) – минијатура из Октатеуха (Осмокњижја) из 13. в. (Vatop. 602), који се чува у ман. Ватопеду

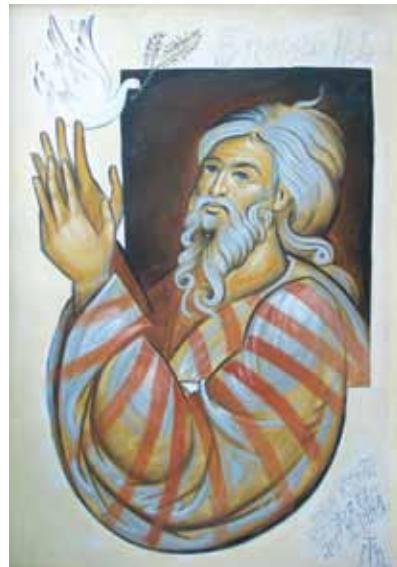
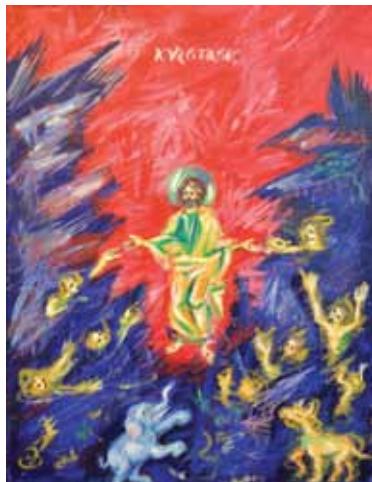
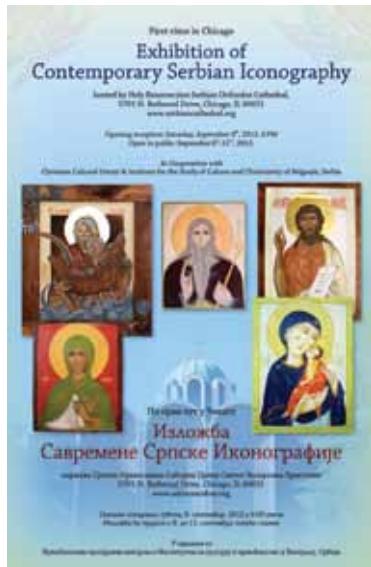
Јединица од израиљских 300 војника стајала је на супрот 30.000 мадијанских војника. Гедеонова јединица се састојала од малог броја израиљских војника који су преостали после озбиљне селекције коју је Гедеон извршио. Одстрањени су уплашени, они чија је пажња била подељена (недавно ожењени) и они који су били неопрезни (који су одложили оружје како би пили воду иако је постојала могућност да се сваког тренутка сукобе са непријатељском војском). Одабрани војници су опколили мадијански војни логор са три стране. Носили су упаљену бакљу покривену крчагом (да се не би видела светлост), трубе и мачеве. На звук Гедеонове труbe сви израиљски војници су разбили крчаге. Светлост њихових бакљи је наједном блеснула у ноћи, праћена звуком труба и бојним покличком *мач Господњи* и *мач Гедеонов*. Међу изненада пробуђеним мадијанским војницима завладала је паника јер им се учинило да их напада многоbroјна израиљска војска. Настао је неорганизовани бег који је за последицу имао потпуни пораз Мадијанаца (Суд. 7).

Мадијанаца. Његов пример нам показује да је рат против сваковрсног идолопоклонства, у свету

који нас окружује и који је испуњен идолима, оно на шта смо и ми као хришћани позвани.

Изложба савременог српског иконописа

Нова лицâ иконâ

Y Саборном храму Воскресења Христовог у Чикагу, од 8. до 12. септембра 2012. године, у сарадњи са Институтом за студије културе и хришћанства из Београда, одржана је изложба савременог српског иконописа. Изложба икона је уприличена поводом почетка црквено-школске академске године и Светправославног епископског сабора који је у истом раздобљу одржан у Чикагу. Изложба обухвата 40 радова седморо савремених српских иконописаца. Изложене су иконе мати Екатерине (Ковинић), игуманије манастира Павлица, Вишње Деврње, Наташе Илић, Биљане Јовановић, Горана Јовића, Дејана Манделца и др Давора Цалта.

Најављујући догађај, Његово Преосвештенство Г. Лонгин изразио је задовољство што ће Саборни храм и Епархија угостити изложбу савремене српске иконографије. Он је додао да ће се она „подударити са важним догађајима у животу наше локалне заједнице“, те да ће изложбом бити показана „суштинска везаност православне духовности и српске уметности и стваралаштва, као и доприноса којег иконописци дају духовном буђењу и узрастању нашег, као и других народа“. Изложба је формално отворена у суботу, 8. септембра 2012. године, одмах после вечерње службе коју је служио јереј Василије Вранић и приликом које је појао хор Саборне цркве „Бранко Радичевић“. На свечаном отварању, старешина Саборног храма, протонамесник Дарко Спасојевић, између осталог је рекао: „Изузетно нам је драго да се ова изложба одржава у нашој заједници, поготово што се ради о првој изложби ове врсте у нашем граду. Надамо се да ће овај труд продубити и побудити интересовање наших парохијана за српску црквену уметност“.

Председник Института за студије културе и хришћанства, проф. др Давор Цалто, упознао је окружљене парохијане и госте Саборне цркве са темом изложбе, и истакао да му је „част што смо имали прилику да одржимо ову изложбу и представимо радове седам савремених српских иконописаца, чија је иконографија дубоко укорењена у православном хришћанској животу и искуству“.

За боље поимање концепта изложбе важне су речи проф. др Давора Цалта у пропратном тексту из каталога:

„Пред нама је велико пространство које је потребно истражити у нашим покушајима да дамо одговор на питање: *Како сликаши икону данас?* Изложба савременог српског иконописа – *Нова лицâ иконâ* – нуди много одговора на ово питање. Она нам нуди мноштво приступа у покушају да артикулишемо православну иконографију у савременом свету. Приступи се крећу од више традиционалних до веома иновативних. Ове иконе, такође, говоре о специфичним, индивидуалним поетикама сваког иконописца.

Многи аутори показују храброст да истраже границе православне иконографије у смислу њених визуелних елемената. Ипак, они не упадају у замку произвољности или пуких формалних решења. Мислим да сви ови приступи могу бити схваћени као савремени допринос традицији иконописа који проширује његове границе. На основу радова који су обухваћени изложбом *Нова лицâ иконâ* можемо закључити да савремени српски иконопис заузима веома истакнуто место у оквиру савременог православног иконописа уопште“.

Приредио Данко Старахинић

У сусрет јубилеју 1150 година од отпочињања мисије Св. Кирила и Методија међу Словенима

Путевима словенске духовности

(први део)

гр Ксенија Кончаревић

Yисторији културе и духовности Словена имена Светих Равноапостолних Кирила и Методија, просветитеља словенских, заузимају почасно место. Проучаваоци њиховог наслеђа наглашавају значај њиховог просветитељског рада за укључивање словенског живља у актуелни културни контекст Византије и Европе у целини, вредност увођења у богослужење Цркве материјег језика пастве, величину подухвата превођења Библије на старословенски језик, смелост у утемељавању словенске Цркве, ширину обухвата њихове мисије и њене грандиозне резултате. Црква Христова велича их и слави као „громогласне трубе благовестовања Јеванђеља и слатко-звучну цитру проповеди спасења“ (Академија Св. Равноапостолним Методију и Кирилу, икос 11), „делатнике у винограду Христовом, пастире добре стада Исусова и верне тумаче речи Божије“ (Академија, икос 5), молећи им се за јединство духа и љубави словенских народа у једној, светој, саборној и апостолској Цркви.

За проучаваоце дела Светих Кирила и Методија питања места и времена отпочињања њихове мисије међу Словенима спадају међу најзначајнија, али до данас нерешена. Поред осталог, не зна се тачно, него само приближно

или хипотетично, када су се Солунска браћа упутила са својим ученицима и сарадницима у Велику Моравску, којим су се путем они кретали, колико су временом провели на путу, где је столовао моравски кнез Растислав, где су Солунска браћа преводила богослужбене књиге и учила писмености Словене који су за то били одређени, где су богослужила... Није известан одговор ни на много друга питања која се тичу тачног одређивања њихове мисије у времену и простору. На та питања постоје одговори, али на нека од њих нуди се и по неколико одговора, с различитом аргументацијом, по правилу недовољном за извођење чврстих закључака. У српској лингвистици ову проблематику најтемељније је истражио Предраг Пипер.

Између онога што је кнез Растислав молио од византијског цара и онога што је добио постоји одавно уочена разлика. Кнез Растислав је тражио учитеља и епископа, који може моравским Словенима да приближи хришћанску веру на њиховом језику („немамо таквог учитеља који би нам на нашем језику изложио праву хришћанску веру“ – Житије Кирилово, гл. XIV), а послати су му свештеник и монах са својим сарадницима. Обојица су знала словенски језик, Константин је био један од најуче-

нијих људи у тадашњој Византији, са одличним мисионарским искуством, а Методије је као игуман имао вишегодишње организаторско и васпитачко искуство. Ученици и сарадници који су с њима дошли у Велику Моравску вероватно су били Словени, а можда и Грци који су знали словенски. Може се са доста основа претпоставити да су и они били образовани. С обзиром на чињеницу да су сарадници пратили Константина и Методија у мисији која је као један од својих главних циљева имала увођење богослужења на словенском језику, и с обзиром на то да су у окружењу Константина и Методија у годинама пред моравску мисију била углавном свештена лица, логично би било да су за сараднике изабрали неке Словене из таквог свог окружења. За Константина и Методија сматра се да су били Грци. Били су Солуњани из породице знатнијег порекла и по оцу и по мајци (Житије Методијево, гл. 4).

Уколико Браћи словенски језик није био матерњи, а већина истраживача те проблематике сматра да није, они су словенски језик знали као нематерњи језик средине у којој су у детињству живели, која је била претежно словенска, а у каквој је Методије провео и десет година војне службе, док Константин није имао стални или

бар дужи контакт са словенским језиком откако је напустио Солун у раној младости. Као Грци, они у детињству највероватније нису говорили словенски ни с родитељима (нема поузданог доказа да су им родитељи били Словени или да им је мајка била Словенка), ни између себе, ни са учитељима, него су словенски могли говорити, пре свега, са словенском послугом, какве је вероватно било, и са друговима Словенима, којих је такође могло бити, мада су другови из њиховог друштвеног слоја вероватније били углавном Грци или млади Словени који су усвојили ромејску културу и грчки језик. Да ли су те могућности конверзације на словенском језику довољне да два дечака из угледне грчке породице науче словенски једнако добро као материјни језик, чак толико добро да после вишегодишњег прекида у коришћењу словенског језика могу успешно преводити богослужбене књиге с грчког на словенски језик? Пре би се рекло да Константин и Методије нису могли владали словенским језиком као материјим, по готову не 863. године. Преводити богослужбене књиге са грчког језика на језик који нема писменост нити изграђену богословску, административну и другу терминологију, када уз то преводилац не влада у потпуности језиком на који преводи, мора представљати за преводиоца знатну тешкоћу.

С једне стране, тај проблем је могао бити ублажен, ако не и отклоњен, ослањањем на језичку компетенцију изворних словенских говорника (сарадника, који се помињу у оба житија), ако је превод пролазио кроз редактуру изворних говорника. С друге стране, у језик превода неизбежно су улазили и видљиви или мање видљиви грцизми, који су, као што је добро познато, већином остали трајне одлике старословенског, односно црквенословенског језика.

Убедљива реконструкција највероватније технике коју су Константин-Кирил и Методије кори-

Св. Кирило и Методије, минијатура из Радзивиловског летописа (13. в.)

стили при превођењу богослужбених књига са грчког на словенски језик за потребе мисије Цркве у науци још није извршена. Као творац првог словенског писма Константин је, по природи ствари, неко време једини знао и да пише и да чита на писму које је створио. С обзиром на ту чињеницу чини се најближим реалност да је Константин прво наглас преводио поједине реченице или изразе, а његови сарадници словенског порекла и/или Грци са одличним знањем словенског језика (пре свих Методије), могли су да, држећи пред собом текст оригинала, потврде исправност словенског превода који су чули или да предложе бољи превод реченице или израза који су чули, након чега би верзија превода датог места која би била одабрана као најбоља, била записана словенским писмом. При таквој техници превођења језичка компетенција поједињих Константинових и Методијевих сарадника има велику улогу, а посебно је ту важно питање да ли је међу њима поред јужних Словена било и западних Словена (нпр. изасланника кнеза Растислава), можда и источних Словена (с којима је Византија у то време имала интензивне контакте и конфликте), и Грка који су добро владали сло-

венским језиком, а ако јесте, које међу њима најактивније учествовао у таквом овде претпостављеном усменом редиговању превода, одн. да ли је Константин имао јачи ослонац у некоме од њих у односу на остале? То свакако не умањује огромну Константинову заслугу за инвентивност у стварању првог словенског писма, које је могло почети и пре долaska великоморавских изасланника у Цариград, и такође немерљиво велику заслугу за труд на превођењу богослужбених књига и стварања словенског књижевног језика.

Претпоставком да се Константин у стварању глагољице ослонио на евентуална своја или туђа претходна искуства у вези с писањем на словенском језику може се објаснити како је глагољица могла бити створена за доста кратко време. Када је Константин саопштио цару да је словенско писмо створено, то не мора значити да је тога тренутка све било решено до најситнијих детаља, него да је пројекат словенског писма (пре свега, инвентар и функције графема) у основи био готов, што није искључивало накнадна дорађивања тог графијског система.

(наставак у следећем броју)

Светиње српског народа

Српски православни Храм Св. Саве у Бечу

Милан Сићарски

Срби у већем броју насељавају Беч и друге делове Хабзбуршке монархије после великих сеоба крајем 17. века. Њихов црквени живот се од 1726. године одвијао у црквеној општини окупљеној око капеле Св. Георгија, коју су делили са Грцима и Румунима, чије је освећење обавио Митрополит београдско-карловачки Мојсије (Петровић). Његове и тежње његових наследника да капела остане у пуном смислу те речи под јурисдикцијом Митрополије нису уродиле плодом, пошто је, после низа оштрих међуправославних сукоба, царица Марија Терезија 1776. године пресудила у корист Грчке православне општине, чији су свештеници били обавезни да помињу

Митрополита током службе, али без икаквог његовог утицаја на њихово постављање, смењивање и богослужбени језик. Сличан је био и ефекат спорова око Цркве Свете Тројице, подигнуте 1787. г., која је 1860. такође додељена Грцима. Јурисдикција карловачких митрополита над православнима у Бечу престала је 1863. г., када су дошли у надлежност митрополита из Черновица, у данашњој Украјини, који су од тада такође улазили у сукобе са грчким свештенством.

Српска православна црквена општина у Бечу

Потребу за подизањем свог храма виђенији бечки Срби су, уз подршку Патријарха Јосифа

(Рајачића), који је подржао и такве тежње Румуна, као и чувеног композитора Корнелија Станковића, изразили на првој скупштини црквене општине, новембра 1860. године. Тада су од власти затражене парцеле за изградњу цркве, парохијског дома и школе, као и део гробља. Упркос издавању дозвола, почетак градње је каснио неколико деценија, услед великих проблема у прикупљању средстава, иако су том подухвату допринели сви карловачки митрополити и епископи, црквене општине, парохије и многи истакнути појединци, нпр.: краљ Милан Обреновић, цар Фрања Јосиф, песник Јован Јовановић Змај и гувернер БиХ Бењамин Калај. Упркос формал-

ној благонаклоности, па и подршци власти, прикупљање новца је тешко ометано административним устројством монархије, тј. приврженошћу Мађара новостеченој самосталности, као и односима Србије и Аустро-угарске, оптерећеним окупацијом БиХ и хабзбуршким страхом од утицаја Русије на Српску Цркву.

У Черновицама је од 1873. године било седиште Митрополије буковинско-далматинске, под чијом су јурисдицијом били православни у аустријском делу монархије, претежно Русини и Румуни у Буковини и Срби у Далмацији. Истакнуту улогу у канонско-правној борби за аутономију Српске црквене општине у Бечу од Митрополије одиграо је Епископ далматински Никодим (Милаш), чијој је епископији та општина и припадала 1897. године. Први српски парох у Бечу, прота Михаило Мишић из Краљеваца код Руме, изабран је на скupштини августа 1893. године, пред само освећење Храма Светог Саве, пошто је коначно преузета препрека која се састојала у његовом мађарском држављанству. Под његовом управом храм је био центар духовног живота Срба, али и Руса у Бечу, као и незанемарљивог броја Чеха који су почетком 20. века прешли у православну веру. Припадници ових нација су дали значајан допринос раду црквеног хора и активностима академске омладине окупљене у удружењу „Зора“.

Епоха светских ратова је донела велике тешкоће бечким Србима. Присмотра полиције и остали видови притиска редуковали су црквени живот на најуже схваћену религијску димензију у периоду 1908–1918. године. Пропаст Аустро-угарске је, међутим, тешко материјално погодила црквену општину, пошто су ратни зајмови које је принудно уписивала постали безвредни. Многи имућнији Срби су се одселили у новонасталу Краљевину СХС, а станари су, у црквеним објектима, били законски осло-

Ентеријер Храма Св. Саве у Бечу

После завршетка 2. светског рата, бечка црквена општина је одиграла значајну улогу у помирењу и збрињавању ратом подељених православних емигра-
ната и интернираца

бођени закупнине. Краљевина је одбила понуду да преузме зграду црквене општине, упркос привржености проте Мишића новој држави и њеној династији, али је културни живот чак и обогаћен радом хора „Словенски Југ“, који је основао прота Стеван Поповић, парох од 1927. до 1929. године. Притисак полиције је постао још јачи 1938. године, после припајања Аустрије Трећем Рајху, чији је нацистички режим покушао да под јурисдицијом Архиепископа германског и берлинског Руске Заграничне Цркве Серафима (Ладеа) обједини све православне у Немачкој и припојеним земљама, па је њему потчинио и српску црквену општину Св. Саве у Бечу. Почетком 1945. године, по изласку из логора Даахау, у Бечу су боравили Патријарх Гаврило (Дожић) и Епископ Николај Велимировић.

По завршетку ратних искушења, бечка црквена општина је одиграла значајну улогу у помирењу и збрињавању ратом подељених православних емиграната и интернираца, упркос новом таласу материјалне оскудице, сплет-

кама новог режима у Југославији и дуготрајним оштрим сукобима око Статута општине, додатно продубљеним ширим, политички изазваним, расколом у СПЦ 60-их година. По оснивању Епархије западноевропске и аустралијске, која је обухватала и Беч, 1969. године долази до интензивирања сукоба. То је довело до неканонског паралелизма институција Српске Цркве у Бечу, који је потрајао све до 1987. године, уз арбитрирање грађанске власти око управљања црквеном имовином, што је у потпуности превазиђено тек 2002. године.

Српска заједница у Бечу данас

Црквена општина Свети Сава, у којој постоје три српска православна храма, са шесторицом свештеника и једним ђаконом, окупља готово 100.000 бечких Срба. Поред најстаријег храма, посвећеног Светом Сави, који се налази у трећем бецирку (кварту), делују и Храм Успења Пресвете Богородице у седамнаестом и Храм Васкрсења Христо-

Фотографије: <http://www.serb-kirche.at>

Народ у литији око Храма Воскрсења Христовог у Бечу: о Врбици 2008. г.

Праслава храмовне славе у Храму Св. Саве у Бечу; слева на десно: Еп. захумско-херцеговачки Григорије, надлежни Епископ средњоевропски Константин, Еп. будимски Лукијан, Еп. коморански Тихон и (2009. г.)

У целој Аустрији живи готово 300.000 Срба, са укупно 16 храмова СПЦ, а за последње две деценије у овој земљи је основано 14 нових парохија. Ови подаци сведоче о значају православних Срба у некадашњој царској престоници

вог у другом бецирку, у коме се од 2009. године чува део часних моштију Светог Николаја Српског. У целој Аустрији живи готово 300.000 Срба, са укупно 16 храмова СПЦ, а за последње две деценије у овој земљи је основано 14 нових парохија. Ови подаци сведоче о значају православних Срба у некадашњој царској

престоници, са чијим властима, као и са другим заједницама, укључујући и већинску Римокатоличку цркву, гаје односе дубоког међусобног поштовања и искрене подршке.

Храм Успења Пресвете Богородице је можда најживљи пример те подршке. Године 1970, освећен је у изнајмљеној згради

Евангелистичке цркве, а 2011. је Римокатоличка бечка надбискупија за дејствовање овог храма поклонила црквој општини СПЦ цркву у Нојлерхенфелду, која прима око 1000 верника, а коју је до тада користила релативно малобројна Польска црквена општина. Део польских и аустријских римокатоличких верника, несклоних међуцрквеној сарадњи и подршци организовао је чак и протесте, али је кардинал Кристоф Шенборн остао чврст при свом екуменском поступку, који је званично одобрио и Ватикан. Поклоњен храм је изграђен између 1733. и 1753. године, под руководством неимара Андреаса Петролда и Волфганга Хилебранда, а упркос тешким оштећењима током Другог светског рат, фронтална фасада је сачувала првобитни облик.

Храм

Градња Храма Светог Саве, дужачког 20,5 а широког 6,9 метара, са фасадом у византијском стилу, који може да прими око 300 верника, трајала је од 1890. до 1893. године, по плану архитекте Хенриха Вагнера, док је за зидарске радове изабран Алберт Вагнер. Лепотом се издаваја орнаментика сводова, које је, заједно са иконама, израдио Валтер Шмит, као и олтарска преграда коју је урадио чувени дворски уметнички столар Александер Алберт. Поред иконостаса, Алберт је од храстовине урадио и 27 столова, тутурске столове и певнице, а изграђена је и галерија за хор. Унутрашњост дома црквене општине краси низ слика и фотографија, међу којима се издаваја икона Светог Саве на платну, рад Уроша Предића. Црква је, слично тршћанској, изграђена у склопу четворооспратне стамбене грађевине, са становима за свештеника, капелана, мушких и женских учитеља, појца и црквењака, ко-

ји је био и кућепазитељ. Остали станови су се издавали под кирију, ради издржавања храма, свештеника и другог особља.

Храм је освећен у присуству цара Фрање Јосифа, премијера кнеза Виндијгреша, као и високих српских и аустро-угарских дипломата, званичника и верских великолестојника, уз истицање аустријских и српских застава и свечану смотру аустријских војника и официра српске народности и православне вере. Контроверзна је, међутим, била чињеница да је услед тадашњих осетљивих политичко-верских прилика, црква била освећена од стране черновичког митрополита, уз учешће руских и грчких, али без иједног српског свештеника и епископа.

У Храму Светог Саве су, поред осталих значајних личности, бракове склопили књижевни критичар и идеолог Самосталне радикалне странке Јован Скерлић, дипломате Константин Фотић (југословенски амбасадор у САД), и др Мирослав Спалајковић, посланик у Петрограду, Софији и Паризу у пресудним историјским тренуцима. У Храму је 1901. године одржано опело краља Милана, коме је присуствовао цар Фрања Јосиф са највишим званичницима, док је опелу црногорског принца Мирка 1918. године присуствовао министар спољних послова гроф Леополд Берхтхолд, познат по уручивању ултиматума Србији 1914. године. У овом храму су опојани и Патријарх Лукијан Богдановић, Епископ бачки Герман Опачић, ћерка Вука Караџића Мина Вукомановић, српски премијер од 1897. до 1900. године и пионир хирургије и војног санитета у Србији др Владан Ђорђевић, чувени војсковођа из револуције 1848. године Ђорђе Стратимировић, историчар Станоје Станојевић и други знаменити Срби.

Из ризнице монашке духовности

О манастиру

Старац Емилијан Симонојешићки

Манастир је слика целокупне Цркве – слика Сабора Цркве. Игуман (старац) је слика Бога – он је на месту Христовом. Други чланови манастира изображавају сабор светих. Манастир је велика тајна. Старац је видљиво изображење Тајне, Онога невидљивога – Бога и свега онога што се не види, али се духовним очима осећа. Старац треба да обликује и узводи братство (сестринство) у духовном животу и узрастању у Христу. Старац нема само обавезу да се брине о типику, о дневним потребама, храни братства (манастира). Он првенствено треба да узводи поверене му душе до савршеног, мистичног јединства са Богом. Манастир је једна заједница, истинска кинонија, рајска заједница, заједница Царства небескога, заједница свих светих.

У тој заједници сваки члан – монах има своје значајно место у животу у Христу. Али и Христос има место у свакој души и полако, полако Он дарује свакој души духовну радост – благодат Духа Светога. Монах је дужан да научи да стекне љубав какву су имали апостоли према Христу. Живот у манастиру треба да осликова живот Свете Тројице, да се у њему осећа присуство Божије; да ту и Бог шета, «одмар» са монасима; да то буде једна пуна заједница Бога и човека.

Старац је онај који даје руку да би привео послушника Богу, Самоме Христу. То је истинска, првенствена служба Старца и то монаси треба да знају.

Из тога разлога у манастиру постоји послушање, врлинско живљење, међусобна љубав, како би његове житеље узводила до савршеног степена живота у Христу.

Место старца у манастиру није нешто земаљско и људско, већ происходи из преображеног извора православног Предања. Служба Старца је благодатни дар Светога Духа: он иако ходи по земљи као реалан човек, његов ум је на небу, јер он живи на небесима и достиже небеса, приводећи небесима и оне које руководи и оне који живе са њим у манастиру.

Са ћрквој превео
Епископ далматински Фотије

Из историје црквеног библиотекарства

Коме је Епископ др Никодим Милаш завештао своју личну библиотеку?

Ђакон mr Ненад Идризовић

Књижевни опус епископа Никодима Милаша (1845–1915) – од преко 180 књига и студија – сведочи о његовом црквено-научном доприносу српској култури и историји. Војин Калинић, аутор књиге *Дојринос Никодима Милаша културном претороду Срба у Далмацији* каже за Никодима Милаша да је „још од дечачког доба доба показивао даровитост у школи, а жеђ за стицањем нових знања и жеља за сталним усавршавањем у њему се никад није гасила током целог живота“. Као студент на Кијевској духовној академији, марљиво је учио и своје слободно време углавном проводио у библиотеци. Због приступа овом богатом црквеном библиотечком фонду и његовим коришћењем, код њега се јавила велика љубав према богословским наукама, а нарочито према црквеном праву и црквој историји. Пошто је одлично знао латински језик (јер је основно образовање стекао у римокатоличким гимназијама), његови професори су му често давали да преводи књиге са латинског, које су им биле потребне за њихова научна истраживања.

Од 1871. године постављен је за суплента у Задарској богословији, где је предавао црквено право, литургику са црквеном археологијом, хуманистику и пастирско богословље. Велики део свога времена проводио је са књигом у руци и оловком за бележење до јутарњих часова. Никада му није било жао да троши свој скромни новчани буџет (од 50 форинти) на добре књиге. Заједно са осталим профе-

сорима набављао је стручне књиге за школску библиотеку, које су им биле потребне за писање научних радова, које су објављивали у годишњим извештајима. Набављали су књиге и часописе из Русије, што им је Аустро-Угарска власт замерала, због сумње у њихову кореспонденцију са појединим академским друговима из Русије.

Министар просвете Србије Милан Кујунцић позвао је у августу 1886. године Никодима Милаша да дође у Београд, како би реорганизовао Београдску богословију. Он је прихватио ову понуду. Митрополит Теодосије Мраовић је 30. новембра 1886. године предложио министру просвете да се Никодим Милаш постави за ректора Београдске богословије, што је и потврђено указом краља Милана 1. децембра 1886. године. Својом беседом на Светог Саву 1887. године *О јоштреби класичној образовања за кандидате богословије* Милаш је хтео да укаже на неопходност реорганизације Београдске богословије, што није било прихваћено од свих професора. Његов боравак у Београду „пада у време међусобних партијских борби у Србији“, којих Милаш није био поштеђен. Чак су га либерали оптуживали да је дошао у Србију „по упутству Аустро-Угарске и римске пропаганде – да поунијати Србију“. Потпуно разочаран, он напушта Београд 4. јуна 1887. године и враћа се на своје професорско место у Задарској богословији. После три године именован је за далматинског епископа и хиротонисан је 16. септембра 1890. године. Пре

нега што је постао епископ, радио је као професор и ректор (у Задарској богословији), а као епископ обављао је управничку дужност. Дуго је обављао службу библиотекара у богословији, „трудећи се да што више унапреди библиотеку“. Највећи дародавац књига за ову библиотеку био је Митрополит Михаило Јовановић. Иако је био ревностан епископ и потпуно посвећен својој Епархији, због немилих политичких догађаја поднео је 21. децембра 1911. године оставку на службовање Епархијом, која му је уважена 19. јануара 1912. године. Преселио се у Дубровник 29. јануара 1912. године, где се посветио тиховању и научном раду, све до своје смрти 2. априла 1915. г.

Неколико теорија

Још увек се не зна поуздано коме је Никодим Милаш завештао своју личну библиотеку – да ли је завештао Правном факултету, Богословском факултету или Народној библиотеци Србије?

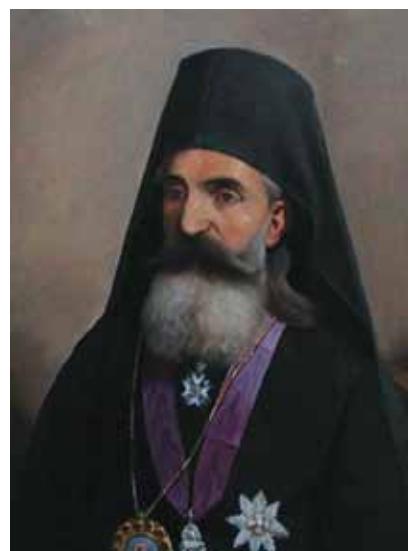
Вишедеценијски управник Библиотеке Српске патријаршије Богољуб Ђирковић (од 1948–1996. године), каже да је Никодим Милаш своју личну библиотеку тестаментом оставио на чување Правном факултету, „с тим да исту преда Богословском факултету кад буде отворен при Београдском универзитету“. Он наводи, да се ова примопредаја није извршила (1937. године) и да је тиме учињена велика неправда према библиотеци Богословског факултета; и да није толика штета што није предата

„колико је културна штета што је упропашћена једна добро одабрана библиотека највећег канонисте не само Православне, него и Хришћанске Цркве уопште“. Према попису који је израдио Никодим Милаш, било је 4.291 библиографских јединица; латиничних 1.513, ћириличних 1.918 и 860 брошура без наведених наслова. До 1941. године библиотека је чувана као целина, да би када је започета реконструкција фондова Народне библиотеке Србије (после бомбардовања), један број књига (међу њима и књиге Никодима Милаша) био поклоњен од стране Правног факултета. Због ограниченог библиотечког магацинског простора, Народна библиотека Србије морала је да расходује неке књиге за које није имала интереса. То су углавном биле стране теолошке књиге, које је она понудила на поклон Библиотеци Српске Патријаршије. Од 249 књига које су поклоњене 232 књиге припадале су личној библиотеци Никодима Милаша.

Следеће истраживање које је Миодраг Симић изнео у књизи *Београдски и суботички Правни факултет 1941–1945* у поглављу *Отаџење лејата – Библиотека епископа гр. Никодима Милаша*, не слаже се са претходним сведочанством. Према расположивој архивској грађи, Богословски факултет је упутио допис 5. маја 1943. године (потписао Радослав М. Грујић) Савету Правног факултета, у коме се моли да им се библиотека проф. др Никодима Милаша завештана Библиотеци Правног факултета додели на употребу. На овај допис Александар Соловљев, који је тада био редовни професор и председник стручног одбора за факултетску библиотеку, упућује допис Савету Правног факултета: „На основу дописа Теолошког факултета Универзитета у Београду број 156 од 5. маја 1943. године подржавам захтев да се библиотека епископа др Никодима Милаша уступи Теолошком факултету на коришћење“. На крају протоколарне преписке између Савета Правног факултета и Ректората Универ-

зитета у Београду, следи одговор: „Ректорату је част известити Деканат да је Универзитетски Сенат, на седници својој од 28. маја 1943. године одобрио одлуку Савета тога Факултета да се Библиотека епископа др Никодима Милаша, која је у своје време поклоњена Правном факултету, уступи на употребу Теолошком факултету, с тим да Правни факултет и даље задржи право власништва“. На основу ове одлуке, декан Правног факултета Лазо Костић обавештава Савет Богословског факултета, и пише: „Савет Правног факултета на својој седници од 7. јуна 1943. године примио је к знању предњу одлуку Универзитетског Сената о уступању на привремену употребу библиотеке др Никодима Милаша Теолошком факултету из Београда“. Ово пресељење било је пожељно, јер је 1943. године зграда Правног факултета била запоседнута од стране Немаца, док зграда Богословског факултета, која се налазила у улици Краља Петра бр. 2 (преко пута зграде Српске Патријаршије) није. На крају поглавља пише да су књиге из личне библиотеке Никодима Милаша биле доступне професорима и студентима Богословског факултета. О њиховој даљој судбини М. Симић не пише више ништа. Као што видимо, ово се не слаже са сведочењем Б. Ђирковића, који каже да су књиге биле само предате на чување Правном факултету и да су неке књиге завршиле у магацину Народне библиотеке Србије и Библиотеке Српске Патријаршије и никде не спомиње њихово премештање у Библиотеку Богословског факултета.

У књизи *Историја Правног факултета у Београду : 1905–1941* од Љубише Кандић налази се само један кратак податак да је лична библиотека Никодима Милаша поклоњена Правном факултету 1925. године и „да је око ње било проблема између Богословског факултета и Правног факултета у вези са питањем власништва“. Иначе, књиге је после његове смрти до њиховог пресељења, чувала Српска православна црквена општина у Дубровнику.

Др Никодим (Милаш), Епископ далматинско-истријски (1890–1911)

Војин Калинић у својој књизи (горе поменутој) наводи да се Никодим Милаш пре своје смрти бавио научним радом. Уредник часописа *Хришћански весник*, свештеник Алекса Илић, ставио га је као првог на листи главних сарадника у часопису за 1914. годину. Свој контакт са академским друговима из Русије, који су му слали научно-богословски литературу, одржавао је до краја свога живота. Према изворима који су њему били доступни, Милаш је своју личну библиотеку наменио Народној библиотеци Србије.

Ових неколико изложених теорија поново отвара два питања – коме је Никодим Милаш заиста оставио књиге из своје личне библиотеке и где се оне сада налазе? Једини начин да се сазна истина огледа се у поновном истраживању његовог тестамента и прегледу библиотечког фонда поменутих библиотека. Било би пожељно да онај ко буде у скоријој будућности имао прилику да види овај документ обавести црквену јавност и помогне разрешавању ове нерешене библиотечко-црквено-правне недоумице. Чак и да се утврди право власништва, ипак, није испуњена жеља Никодима Милаша да се библиотека сачува као целина (неко је распарчана), јер само тако би „имала далеко значајнију историјску, научну и културну вредност“.

Поводом књиге недавно упокојеног
др Хараламбоса Статакиса о Цркви Свете Софије

ВХОДНОЈЕ – у вечни спомен Брату и Пријатељу¹

Недовршена Лишурђа Свете Софије наставља се до Другог Доласка Христовог. Ми је живимо и осећамо када год Свету Софију посећујемо, и када њена Светлост сија у срцима нашем.

Било је то с пролећа 1964. године — тешке године за православну браћу Јелине у Константиновом Граду, због познатих антигрчких поступака Турака, поводом Кипра. Био сам тада на Теолошкој академији на Халки (њен рад је и дан-данас забрањен од Турака). Беше почeo Велики и Часни пост. У Манастиру Свете Тројице на Халки, протопсалт Станицас са студентима Академије певао је „Покажања двери, отвори ми, Животогдавче...“ Слушајући, и плачући, доживео сам тада ту (у том Манастиру је био заточен Свети Фотије, општи Кум свих нас Словена) и разумео православну Византију: Самодржавно царство, у својој величини, смирено се каје пред Живим и Истинитим Богом. Тако једноставно, као што се ујутро умивамо, као што свакодневно свој хлеб једемо..

Пошао сам са једним колегом и пријатељем, братом Георгијем, студентом теологије на Халки, да посетим и поклоним се „Аја-Софiji“, како сам то име слушао у мојој земљи, и не знајући добро шта те речи значе. За мене као

¹ Благодарно Входноје /=уводна реч/ за књигу др Хараламбоса Статакиса, *Света Софија Божија: мистична светлост Велике Цркве и њена архијектонска одежда* (на грчком), Атина 1996.

Србина била је то Велика Црква Христова. О њој сам само слушао, и то ми је било нешто као сан.

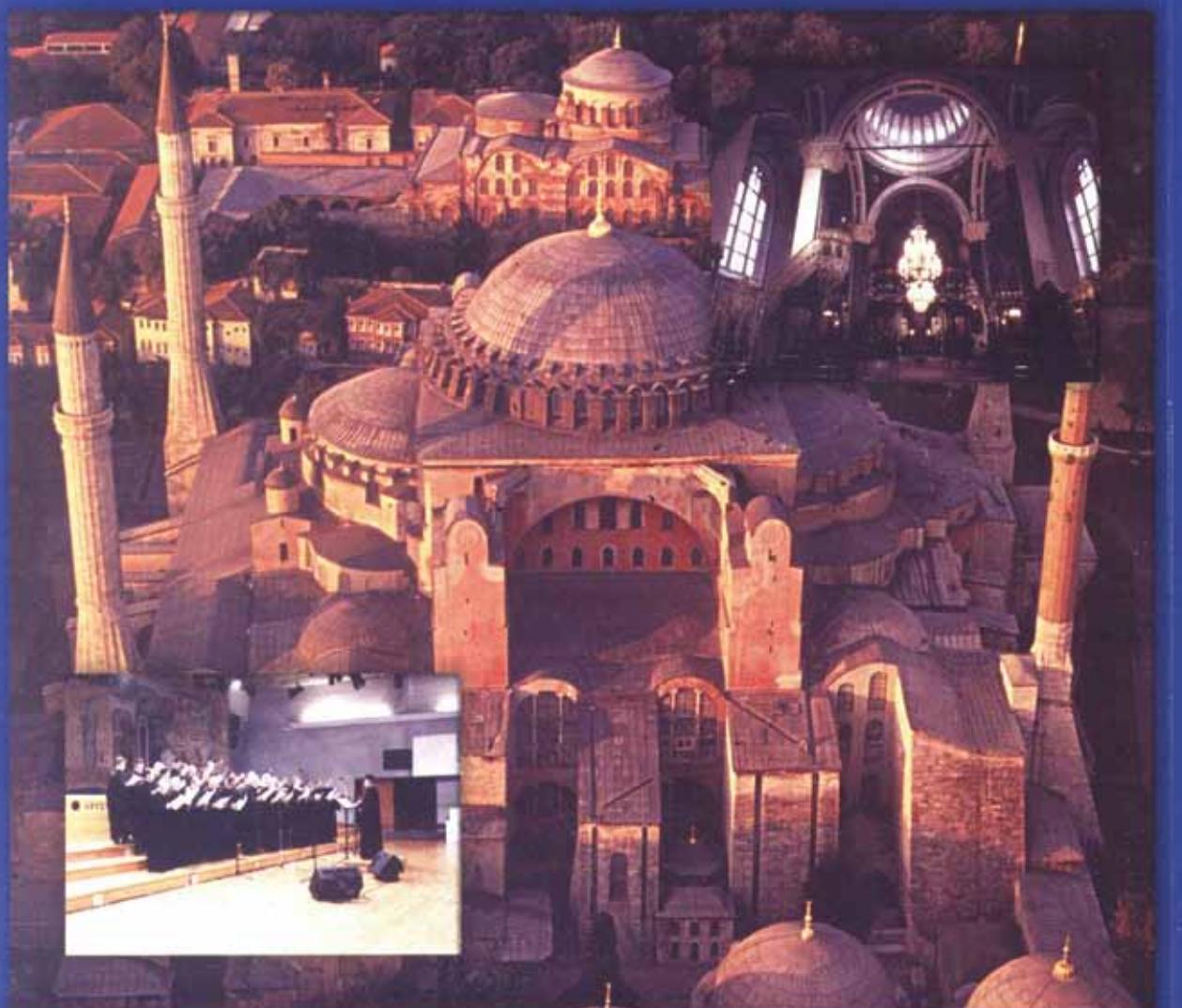
Када смо ушли у Свету Софију, сетио сам се Светог Симеона Новог Богослова: „Ако чујеш да ти неко прича о неком граду, о његовим трговима и улицама, зградама и осталој његовој лепоти, па ако се нађеш у том граду, а не препознаш на основу приче његове улице и распоред, онда ниси сигуран да је то тај град о коме си слушао, све док ти човек који га познаје сâм не каже да је то тај град о коме ти је причао...“ Наравно, Свети Симеон је овај пример навео када је говорио о јављању Самога Господа Христа њему, и о потврди истинитости тог њему богојављања, од његовог старца Симеона Побожног. Улазећи, dakле, у Цркву Свете Софије видео сам и схватио да је ово заиста Света Божија Превмудрост. Био сам јеромонах, али због познате муслиманске, и још турске, нетрпљивости, бејах без мантије, која је непожељна и забрањена у Цариграду, као код нас под комунистима.

Улазећи у Храм, прекрстио сам се. Чувар Турчин је одмах реаговао, али му је мој пријатељ, на његовом језику, објаснио да сам странац и да нисам знао да је забрањено прекрстити се у Храму Свете Божије Мудрости. Прошав-

ши кроз две Припрате, ступисмо преко прага у Главни Храм, и нађосмо се у Централној Лађи... Одмах сам видео и разумео, ни до данас не знам како: да Света Софија, Божија Превмудрост, са својим светлосним димензијама: удаљ, и ушир, и увис, то је Небо које се спустило на Земљу, или пре: које се у овом тренутку приземљује. И истовремено: то је Земља која се узноси на Небо, још тачније: која се у овом тренутку одземљује и онебесује. Верујем да је овај доживљај Свете Софије даровао мени грешном *Онај који је Небо оземљио и Земљу онебесио*, како певамо у нашој Цркви, Светој Православној, оличеној у овом небоземном Храму Светој Софији.

Касније сам код Светог Цариграђанина — Максима Исповедника (7. век) пронашао да „Света Божија Црква“ — наравно, Свети Максим је свакако имао у виду Велику Цркву Божију, Свету Софију — „образ и слику Божију носи, јер поседује, по подражавању и подобију, исту енергију са Њиме“. Исти Свети Мистагог још каже: „Света Божија Црква је слика и образ целокупног света“. И такође: „Света Црква Божија, на символичан начин иконизује и одсликава човека, и она се као човек њиме иконизује, јер Човек је — Света Црква Божија!“

О ПЛОС ТЫИ НИМ ТАЦЛЕНХОН

И ХОРОДИ С. М. ΚΩΝΙΦΟΛΙΩΣ · О ПЛОС ТЫЕ ТОУ ОСОУ Софије

Истина је, 'омолоγουμένως (1Тим. 3, 16), да је Сâm Богочовек Христос – Божија Црква, и Божија Премудрост, како ће рећи и њен Свети Ктитор цар-самодржац Јустинијан Велики, други Константин (првоктитор). А то је рекао у ἥραξι, на делу, градећи Свету Софију. Јер, што год је од Христа – то од речи постаје дело, као што је оваплоћење Бога Логоса постало ἥραματија Христова, по Светим Оцима (Свети Иринеј), односно Икономија-Домострој Свете Тројице, коју Христос, „Један од Свете Тројице“, према Јустинијановој химни Јединородном, „у Себи оствари ради нас и ради нашега спасења“. Ову Икономију-Домо-

строј Христа, очовечене Софије – Премудрости Божије, материјализацију предвечне Светлости Божије, која је једном за свагда засијала за Тавору, њу је Јустинијан удомостројио, тј. уградио у Храм, у Свету Софију, како нам о томе сведочи и открива шексш драгог нам брата Хараламбоса² Статакиса који је пред нама. И од тада је Света Софија постала узор свих Божијих Цркава, по свему свету и у све векове, па и код нас Срба.

Сматра се да је Јустинијан рођен на данашњем Косову, у Улпијани

(Липљан),³ близу предивне Грачанице, и то у доба када су Срби почели да долазе у Византију – свакако провиденцијално, ради тога да би били крштени, по мудром и спасоносном Промислу Божијем. У наставку су Срби научили и преузели много тога од Јустинијанове заоставштине у тадашњим провинцијама, убрзо названим С(к)лавиније, на и до данас узбурканом Балкану, који је, међутим, не мање због тога, колевка Европе.

3 По новијим мишљењима, мало источније: код Сијаринске бање. Свети Крал Милутин је Грачаницу Лепотицу подигао на старијим темељима, можда Јустинијановим; Јустинијанови темељи Храма, грађеног на старијим Константиновим, леже под нашим Петровавловим Манастиром код Требиња.

2 Сада већ насељника и саборника Небеске Свете Софије; починуо је у Господу уочи Преображења, 2012.

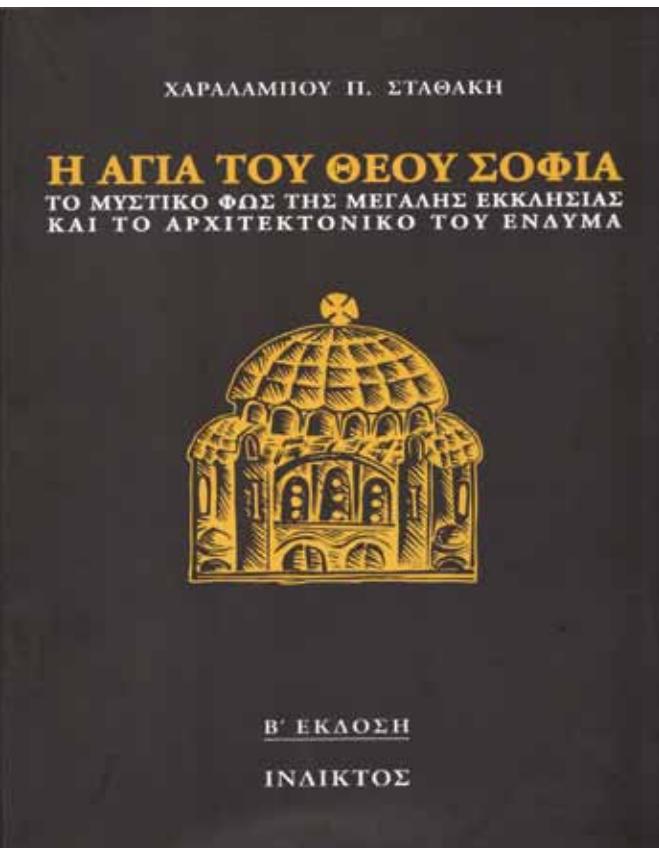

Један савремени српски архитекта, Предраг Ристић (=Αἰαῖος Χριστῖδης), пише да „најбољи храмови у православној Србији представљају похвалу Храму над храмовима, Мудrostи над мудростима, Цркви над црквама, Сабрању над сабрањима, Католикону над католиконима (по Светогорцима) — Светој Софији Цариградској, која је изнад свих философија и философа, свих архитектура и архитечата, као икона и образ Ладе=Брода Христа, Којим се свет и род људски спасава од потопа, сваког, и у свако време и невреме. У њој се ословљава (=ολογοσύε) и служи једноставним и јасним језиком Рибара, Тајна Христа, који је Тиха Светлост света и вечности, на путу Крста и Ваксрења“. И завршава овај архитекта, мајстор-неимар Предраг Ристић: „Благословени они који су изабрали овај Храм-Ладу“, односно „Брод Христов, који се никад неће потопити“, како је проповедао Свети Јован Златоуст са амвона, који се и дан-данас налази очуван испред Свете Софије. И још ћу о лепоти Свете Софије навести ове речи Пеђе Ристића: „Лепота ће бити мртва, вештачка, уколико се у њој не оваплоти Тајна Тела, Жртва Христова, Дом Хлеба — Витлем, изван кога нема спасења нити живота вечнога“.

Историја се није завршила. Сигурно се наставља као историја спасоносне Икономије-Домостро-

ја Божијег; наставља се и историја Свете Софије. Православни, а посебно данас Јелини и Срби, „паштимо“ (=παշтимо, одсправдавамо) историју (човек је уопште, по Св. Оцима Апостолским, „паштећа земља“, γῆ πάσχουσα). Али не посустајемо, нити се разочарајемо историјом, нити се, наравно, затварамо унутар историје, због тога што смо слободни започинци (истоимена песма Дионисија Соломона) — ради Царства Божијег. Стожимо у слободи, „којом нас је ослободио“ Онај Који је Слобода, Који Јесте, Који Беше и Који Долази — Исус Христос, Алфа и Омега Седам Свећњака (=седам Цркви) Апокалипсе, најпре Велике Цркве Христове, Новог Сиона, земно-небеског Новог Јерусалима. И изграђује се још увек, до данас, и данас „тајна у свету“ (τὸ ἐν κόσμῳ μυστέριον) Цркве Бога Живога.

Историјска драма и предањско служење, недовршена Литургија Свете Софије наставља се до Другог Доласка Христовог. Ми је живимо и осећамо када год Свету Софију посећујемо, и када њена Светлост сија у срцима нашим. И кад се у Божанској Литургији молимо: „Запали у срцима нашим, Човекољубче Владико Христе, Твојег богопознања непропадљиву Све-

тлост!“ Ту Светлост је доживео, и просветлио се њоме у Христу, брат наш Хараламбос (=Ραγοσνο-Σεβηλήνη), који сачини ову књигу коју имамо у рукама, и у срцу. Доктор Хараламбос Статакис, христолики човек *Ραγοστής* и *Σεβηλοστής*, уводи нас у тајну Светлости Свете Божије Премудрости — Свете Софије. Кроз свој оригинални опис брат наш Ламбис (=Σεβηλήκο) сведочи о доживљају који му је даровала благодат Ипостасне Софије — Мудрости Божије, „Аја-Софије“, којој се трипут поклонио, а која је, како сам вели: „у простору одсликавање — путем материјом осуштињене Светлости — Богочовека Исуса Христа“.⁴

+ Ейской умирловљени захумско-херцеговачки и приморски Ашанасије (Јевтић)

⁴ Српски превод ове надахнуте књиге сада већ благенопочившег Брата и Пријатеља доктора Хараламбоса, с љубављу и захвалношћу извршен Епископом западноамеричким Г. Максимом, очекује своје скоро издање у Атини, на српском, код истог издавача који је књигу већ издао на грчком и енглеском, г. Манојла Велицианидиса („Индиктос“), родом Цариграђанина.

Из старог Православља

Високи гост Богословског факултета

Старокатолички бискуп Кири у Београду

Старокатоличка црква Швајцарске (овде назvana „хришћанскокатоличка“) настала је после Првог ватиканског концила 1870. г, управо у време оног верског превирања након проглашења догми о папској непогрешивости и јуридикционом примату. Члан је тзв. Уtrechtске уније (седиште у Холандији са архиепископом Андреас Ринкелом) и са својих 30.000 верника, 48 пароха и једним бискупом, активан је сарадник Светског савета цркава од оснивања овог гремијума цркава. Управо ова црква је од свог оснивања вођена екуменским духом тражила у Православној цркви ослонац и оправдања за своје учење које је у многоме очистила од каснијих римокатоличких новотарија (избацила филиокве из Симбола вере, одбацила примат и папску непогрешивост, безгрешно зачеће Богородице и др.) и ослободила га од двосмислености и неодређености. У њој не постоје разни догматски токови...

Старокатолички богословски факултет у Берну много је задужио нашу Цркву. На њему су студирали људи који су касније заузели значајне положаје у нашој Цркви, као епископи (жички Николај и нишки Јован овде су докторирани, а епископ америчко-канадски др Сава провео је једно време на постдипломским студијама), професори Богословског факултета (др Радивој Јосић, др Јордан Илић, др Димитрије Димитријевић), професори богословских школа (архимандрит Милутин Стојадиновић, ђакон Ристо Радовић, Радомир

Ракић, Драшко Тодоровић). На почетку овога века Богословски факултет у Берну био је ретко место на Западу где су се наши људи усавршавали у свом научно-богословском образовању стицали научна искуства и преносили их на своје ученике и генерације у земљи.

Др Урс Кира (рођен 1901), познат је богословски радник на пољу систематске теологије. Поред теологије студирао је и филозофију, из чега је одбранио докторску тезу на Базелском универзитету 1929. г. Био је професор у Базелу, Женеви, Позног и Француском Евангелијском факултету у Базелу 1931. г. када је напустио да ради као професор у Евангелијском факултету у Базелу, Аргентинији. Наследио је као професор у Евангелијском факултету у Базелу, а затим у Базелу, Женеви и Женеви (Швейцарска 1941). Следећи године (1946) је постапио у манастирски манастир обједињен у Евангелијском православном часопису, али зато ће споро пре фокусирати своје интересе у Женеви, чеје почетни пакет је и његов

Нова књига у издању ОТАЧНИКА
Александар Шмеман
Евхаристијско богословље
Београд 2011, 224 стр.

Зборник садржи једанаест ауторских огледа, као и обимну студију на тему евхаристијске теологије оца Александра.

Књигу по сајамској ценi можете поручити на
тел. 0112447860; моб. 0668887654
или e-mail: otacnik@gmail.com

Православље – новине Српске Патријаршије, година II, број 38, Београд, 24. октобар 1968, страна 1.

Радомир Ракић

КОНСТАНТИНОПОЉ

Еколошка посланица

Његова Свесветост Патријарх константинопољски Вартоломеј се већ традиционално у оквиру своје посланице на почетку нове црквене године, сваког 1. септембра, осврће и на еколошке проблеме савременог света.

У свом недавном обраћању пуно-ћи Цркве, Патријарх, између осталог, каже: „Бог наш, који је створио васељену и Земљу обликовао у савршено место за живот човеку, даровао нам је заповест и могућност да увећавамо, умножавамо и испуњавамо творевину, владајући животињама и биљем. Свет који нас окружује Творац нам је тако даровао као дар, као поље друштвених активности, али и духовног освећења – како бисмо наследили творевину која ће у Будућем Веку бити обновљена. Ово је увек био богословски став свете Цркве Христове, и то је разлог из којег смо покренули еколошка настојања у име Светог Васељенског Престола, ради заштите наше планете која већ дugo страда од нас...“ Према Патријарховим речима, биолошка разноврсност (биодиверзитет) је плод божанске премудрости, који није подарен људима на неразумно коришћење; владање земљом и природним окружењем подразумева промишљено и смислено коришћење, а не деструктивно и похлепно трошење ресурса творевине. Његова Свесветост додаје да је „овај земаљски рај“ Бог даровао свим људима. Такав драгоценни дар подразумева и одређену одговорност, што значи да би сви требало да поштујемо еколошку равнотежу коју је Бог премудро успоставио – како бисмо и ми и људи будућих

покољења могли да „с благодарношћу и славословљем уживамо и радујемо се у Божијим даровима“, истакао је Патријарх.

Патријарх Вартоломеј је пре двадесет година 1. септембар назначио за „Дан молитве за заштиту околине“.

ВАТИКАН

Папин електрични аутомобил

Папа Бенедикт XVI има први електрични аутомобил за личну употребу: посебно дизајниран и израђен „Рено кангу макси ЗЕ“ у белој боји, с папским грбом и регистарском плочицом *SCV 1* (S. C. V. – Stato della Città del Vaticano).

Ватикански портпарол Фредерико Ломбарди представио је 6. септембра аутомобил новинарима. Папа Бенедикт се својим новим електричним аутомобилом први пут провозао дан раније, 5. септембра – враћајући се у Кастел Гандолфо са аудијенције у Ватикану, с хелиодрома се до своје Апостолске летње палате одвезао новим електричним возилом.

Аутомобил има 60 КС, радијус кретања са једним пуњењем му је 170 километара, а максимална брзина му је 130 km/h. Италијански снабdevач електричном енергијом, фирма Енел, током протеклих дана поставила је по три станице за пуњење аутомобила у Ватикану и у папској летној резиденцији Кастел Гандолфо.

Ф. Ломбарди је нагласио да ће нови папин аутомобил бити у употреби најпре у оквиру Кастел Гандолфа и у Ватикану.

Ватикански портпарол је истакао да су папи технички и културни напредак у близи за животну средину јако важни. Подсетио је на пору-

ке папе Бенедикта XVI на Светски дан мира 2010. године и на његова друга обраћања у којима је писао и говорио о очувању творевине.

БЕОГРАД

Фестивал етно филма

XXI Међународни фестивал етнолошког филма биће одржан у Београду од 11. до 15. октобра 2012. године. Организатор Фестивала Етнографски музеј у Београду сваке године приказује најбоље филмове најновије продукције са етнографском и антрополошком тематиком, изабране путем конкурса. Ове године 20 филмова у такмичарском програму се такмичи за четири награде: 15 је у информативном програму, а чак 9 студенских филмова ће бити приказано. По мишљењу селекционе комисије код пристиглих филмова примећује се врло изражена тенденција ангажованих политичких и филмова са социјалном тематиком. Такође, на фестивал је пристигло много филмова који се баве преиспитивањем сексуалности у одређеним етничким и религијским заједницама. Поред главног филмског програма, Фестивал и ове године приказује ретроспективе филмова уз учешће уважених гостију из иностранства, попут серије емисија Иранске националне телевизије под називом „Поезија свадбених ритуала“, а свакако је значајно представљање филмске продукције Смитсонијан Института у Вашингтону (САД), уз учешће Џејмса Дојча, антрополога. Као и сваке године организују се округли столови и радионице, намењене младима. Више информација о овогодишњем фестивалу може се наћи на www.etnofilm.org. М. П.

ИНДИЈА

Прелазак у Православље

Ђакон Георгиј Максимов из Руслане Православне Цркве, предавач на Московској духовној академији, недавно је на свом блогу (<http://yurij-maximov.livejournal.com>) објавио занимљив текст о православној мисији у Индији – односно о групи индијских протестантских хришћана који су изразили жељу да постану чланови Православне Цркве.

Он и група православних мисионара су успоставили контакт са заједницом локалних хришћана у држави Махараштра, чији је лидер упорно писао о њиховој жељи да приме Православље.

Дописујући се са Роханом, лидером те заједнице, као одговор на његово питање о присаједињењу Православљу писали су му да они прво треба да се науче православној вери, а Рохан је одговорио: „Научио сам их“.

Наравно, ђакон Георгије је мислио да вођа индијских хришћана претерује – будући да би било немогуће да он и његова група приђу вери живећи у индијској недођији, чак не видевши лицем ни једног православног хришћанина, не ушавши ни једном у православни храм – само на основу тога што су сазнали преко интернета.

Међутим, када је Сергеј, пријатељ ђ. Георгија, један од православних руских мисионара, отишао у то место (он је још увек тамо) испоставило се да Рохан уопште не преувеличава. Он, протестант од рођења, пре више од пет година је осетио празнину протестантизма и почевши да изучава хришћанство, уверио се у истинитост Православља. И то је мало – у то је убедио и 250 других протестаната, све ове године их је учио православној вери, истовремено покушавајући да допре до представника Православне Цркве са молбом за примање.

Како Сергеј пише из Индије, одушевљење Православљем у тој области у Индији је велико, а он је запрепашћен познавањем право-

славног веровања које постоји код локалног становништва.

РИМ

23. мариолошки конгрес

Свечаном вечерњом службом у базилици Санта Марија Мађоре у Риму 4. септембра 2012. г. почeo је 23. мариолошко-маријански међународни конгрес. Током вечерње је кардинал Ангело Амато, председавајући Конгрегације за проглашење светих, одржао и уводно предавање о теми конгреса – „Мариологија од Другог ватиканског концила“. Радни део конгреса почeo је 5. септембра на папском институту Антонијанум. Све учеснике конгреса у Кастелу Гандолфу у посебну аудијенцију примio је папа Бенедикт XVI. Конгрес је трајao до 9. септембра, а радови учесника ћe бити објављени у посебном зборнику.

МИЛАНО

Упокојио се кардинал Мартини

Некадашњи надбискуп Милана, један од најеминентнијих интелектуалаца данашњице, кардинал Карло Марија Мартини, који се упокојио 31. августа 2012. г. у 85. години живота, сахрањен је у миљанској катедрали.

Мартини је до пре два месеца имао своју колумну у дневнику *Коријере дела сера*.

Како је саопштено у Ватикану, он је „умро мирно“. Прошлог четвртка, кардинал Мартини позвао

је свог наследника на миљанској катедри, кардинала Сколу, као и најближе пријатеље, „на опроштај“. Кардинал се упокојио у старажком дому „Алојзијанум“ у Галарету код Милана.

Исусовац и угледни билиста водио је Миланску надбискупу од 1979. до 2002. године. Од пензионисања, кардинал Мартини је живео у Јерусалиму и Милану, потпуно посвећен билијским истраживањима.

У свом изразитом екуменском духу, кардинал је посетио Београд од 13. до 16. фебруара 2002. г. На Православном богословском факултету у Београду тада је одржao предавање *Хришћанин и изазови шреће миленијума*. Састајао се и са блаженопочившим Патријархом Павлом.

Лист *Коријере дела сера* је у свом недељном издању објавио недавно вођен интервју са кардиналом Мартинијем, у којем он каже да Црква касни 200 година, она је „уморна“, мора више да се оријентише на људе, не треба да „пренаглашава догме“. Посебно са прописима о сексуалности и браку Црква се удаљила од верника, ускраћујући бројним причешћима. „Причешиће није средство за дисциплиновање“ – нагласио је Мартини. Дискриминирајући неке, Црква губи будућу генерацију, рекао је кардинал две недеље пре смрти.

ЈАПАН

Посета Патријарха Кирила

Московски Патријарх Кирил се од 14. до 18. септембра налази у посети Јапану. Повод ове посете је обележавање 100. годишњице од упокојења Св. Николаја (Касаткина), оснивача Јапанске Православне Цркве. Процењује се да у Јапану данас живи око 50.000 православних верника. У Јапану постоје три православне епархије. Патријарх Кирил ће у Токију ћe бити гост јапанског Митрополита Данила. Након боравка у Јапану Патријарх Кирил посетиће и руску метрополу Владивосток.

М. П.

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

У ЕПАРХИЈИ БУЕНОСАЈРЕСКОЈ Друга канонска посета Митрополита Амфилохија

Високопреосвећени Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије налази се у канонској посјети Епархији буеносајреској и јужно-централноамеричкој Српске Патријаршије, као њен Епископ-администратор. Митрополит је у ову Епархију допутовао у пратњи нових свештеника који ће ускоро преузети своје парохије у Аргентини.

Администратор Епархије буеносајреске и јужно-централноамеричке Г. Амфилохије је у одвојеним сусретима током августа примио два православна архијереја у катедралном Храму Рођења Пресвете Богородице у Буенос Ајресу, сједишту Епархије буеносајреске и јужно-централноамеричке Српске Патријаршије.

У петак, 17. августа 2012. г., Митрополита је посетио Епископ каракаски и јужноамерички Г. Јован (Руска Загранична Црква), а у понедељак, 20. августа, Митрополит Буенос Ајреса и цијеле Аргентине Г. Силуан (Антиохијска Патријаршија).

Високопреосвећени је са својим гостима разговарао о данашњици и будућности Православља у Јужној Америци и могућностима заједничког свједочења православне вјере на овим просторима.

Митрополит Амфилохије је, у наставку своје посете, боравио од 1. до 4. септембра 2012. године у посјети православној заједници у Лими.

Извор: Мишройолија
црногорско-приморска

У МАНАСТИРУ ПИВА Храмовна слава

Светом Архијерејском Литургијом, коју су служили Његово Високопреосвештенство Митрополит диоклијски Г. Калист Вер и Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, духовном академијом и црквено-народним сабрањем манастир Пива прославио је своју храмовну славу – празник Успенија Пресвете Богородице.

Молитвено сабрање у Пивском манастиру почело је у навечерје празника Успенија Пресвете Богородице, у понедељак 27. августа, када је свечано вечерње бденије, уз саслужење више свештеника и монаха, служио Његово Преосвештенство Епископ Јоаникије.

Свечаност празника Велике Госпојине и славу древне пивске светиње увеличала је присуство једног од најугледнијих православних теолога данашњица Његовог Високопреосвештенства Митрополита диоклијског Г. Калиста Вера, који је началствовао Светом Архијерејском Литургијом. Са Високопреосвећеним Митрополитом празничну Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ Јоаникије, а саслуживало је бројно свештенство, монаштво и ђаконство Митрополије црногорско-приморске, Епархије будимљанско-никшићке, Епархије банатске, затим из Пољске Православне Цркве и са Свете Горе.

У манастирској порти је одржана Успењска духовна академија, на којој се поздравним словом обратио проф. др Јован Делић. Празничну бесједу одржао је ува-

жен књижевник, академик САНУ Милосав Тешић.

Извор: Епархија
будимљанско-никшићка

У БЕОГРАДУ На путу славних предака

У суботу 7. септембра 2012. г., Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, након молитвеног сабрања победникâ конкурса „Ми смо њихови потомци“ (у организацији дечијег часописа *Светосавско звонце*) у београдској Саборној цркви, благословио је награђене ученике и пожелeo им срећан и успешан пут на грчко острво Крф.

Овим талентованим и вредним ћацима Његова Светост је објаснио значај Крфа и периода од 1916. до 1918. године за српски народ који је једнак по својој важности као и прекретнице 1389., 1804., 1812. или 1912. године.

Патријарх Иринеј је позвао на грађене ученике да обнове пријатељство са потомцима племенитих Крфљана, који су са великим љубављу прихватили своју браћу Србе и помогли им да се јуначким подвигом врате својим домовима и породицама у Србији.

У НОВОМ САДУ Посета Епископу бачком Г. Иринеју

У Владичанском двору у Новом Саду, 12. септембра 2012. године Његово Преосвештенство Епископ бачки Господин др Иринеј примио је господина Милету Ра-

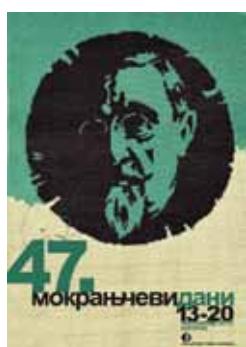
дојевића, новоименованог директора Канцеларије за сарадњу са Црквама и верским заједницама Владе Републике Србије. Владика Иринеј је господину Радојевићу честитао на постављењу и изразио најбоље жеље за успех на овој часној и одговорној дужности коју ће вршити, уз Божју помоћ, у име и по вољи српског народа и осталих грађана Србије, а самим тим и на корист Српске Православне Цркве и осталих традиционалних Цркава и верских заједница у Србији. Господин Милета Радојевић се захвалио на гостопримству и истакао да ће се трудити да на основу свог искуства и сарадње са Српском Православном Црквом помогне у решавању свих питања важних за живот и мисију Српске Православне Цркве и других традиционалних Цркава и верских заједница у Србији. У разговору су учествовали и Његово Преосвештенство Епископ врањски Г. Паҳомије и Његово Преосвештенство Епископ јегарски Г. др Порфирије, викар Епископа бачког.

Протонамесник Владан Симић

У НЕГОТИНУ

Мокрањчеви дани

Фестивал посвећен најпознатијем српском композитору Стевану Стојановићу Мокрањцу (1856–1914), 47. Мокрањчеви дани, одржаће се у Неготину од 13. до 20. септембра

Фестивал је у петак, 14. септембра у Мокрањчевој родној кући отворио министар културе и информисања Братислав Петковић, а свечану беседу ове године изговарио је најмлађи српски академик и у свету најизвођенији српски савремени композитор Исидора Жебељан.

Прослава матуре

Матуранти београдске Богословије Светога Саве (генерација 1970–1975), обележиће 37-годишњицу матуре 1. и 2. октобра 2012. године у Манастиру Св. оца Николаја на Соко Граду (код Љубовије) у Епархији шабачкој.

Молимо наше школске другове да се одазову овом позиву у што већем броју. Организатори прославе су:protoјереј-ставрофор Драган Павловић, старешина Храма Св. Јована Крститеља у Београду тел: 011/ 3976–310, 064/800–2091; и protoјакон Стеван Рапајић, секретар Црквеног Суда Архиепископије београдско-карловачке тел: 011/2639–354, 064/399–55–28.

Мокрањчеву Шесту руковет заједнички су извели учесници натпевавања и неготински хорови Храма Свете Троице, Гимназије и Музичке школе „Стеван Мокрањац“. Солиста је био Саша Арсенков а диригент Ивана Мировић.

Првог фестивалског дана (15. септембра) у галерији Дома културе биће отворена изложба „Сава Шумановић“ а у натпевавању хорова учествоваће хорови „Горгинија“ из Македоније са диригентом Илијом Атанасовим, „Постојна“ из Словеније са диригентом Мирком Ферланом, „Мир“ из Хрватске са диригентом Желимиром Сушићем, из Србије хор „Тринити“ из Београда са диригентом Марином Драгојловић и Нишки камерни хор са диригентом Иваном Мировић.

Извор: www.blic.rs

У ДРВАРУ

Слава Епархије

Празник Сабора српских светитеља – слава Епархије бихаћко-петровачке, свечано је прослављена у граду Дрвару, у суботу и недељу, 8 и 9. септембра 2012. г., где су се, том приликом, сабрали свештеници Епархије, вјерујући народ, многоbrojni гости и високе званице.

У навечерје празника служено је празнично вечерње богослужење, а у недељу Света Архијерејска Литургија у Храму Светог Саве, којом је начаљствовао Епископ бихаћко-петровачки Г. Хризостом уз саслужење свештенства Епархије. Сабрању је присуствовало мноштво вјерника и свештеника, као и гостију из политичког живота Босне и Херцеговине, предвођени г. Николом Шпирим, министром финансија у Савјету Министара Босне и Херцеговине.

Током Литургије Епископ бихаћко-петровачки произвео је у ипоћакона, а потом рукоположио у ћаконски чин, свршеног богослова Николу Перковића из Шипова.

Својим појањем Свету Литургију увеличала је епархијски хор „Свети Роман Мелод“.

Након освећења славског колача и колива, Епископ Хризостом благословио је све окупљене вјернике, позивајући их да присуствују духовној академији у порти храма.

За све присутне уприличен је славски ручак, којем се, нешто касније, придружио предсједник Републике Српске г. Милојрад Додик, који је, честитајући славу Епископу Хризостому, поручио окупљеним Србима да остану и опстану на својим вјековним огњиштима, и да ће их власти Републике Српске у томе помоћи и оснажити.

Милош Ернаућ

У БУДИМПЕШТИ

Литургијско сабрање

Црква Светог Георгија, велепна барокна грађевина из 1733. године, смештена је у Српској улици, непосредно уз чврну пешачку зону у улици Ваци у Будимпешти. У недељу, 2. септембра у овом храму православни Срби из мађарске престонице учествовали су на литургијском сабрању којим је началствовао протонамесник Зоран Остојић, уз саслужење ђакона Зорана Живића. Поред гостију из Србије, Литургији су присуствовали мештани и припадници других вероисповести.

Извор: Радио Слово љубаве

У БЕОГРАДУ

Сведок трговине органима

Заменик тужиоца за ратне злочине Бруно Векарић потврдио је за Б92 да је пронађен сведок који је говорио о илегалној трговини људским органима на Косову и на северу Албаније.

„Имамо особу која сведочи о медицинској процедуре рађеној на северу Албаније, односно о вађењу органа отетим Србима током конфликта на Косову“ између ОВК и српских снага, рекао је тужилац за ратне злочине Владимир Вукчевић.

Информације о трговини органима објавила је и Карла Дел Понте, у књизи *Лов, ја и ратни злочинци*, а те наводе потврђују и снимци са увиђаја које су у „Жутој кући“ 2004. године обавили истражитељи УНМИК-а и Хашког трибунала.

Извор: Б92

Помоћ Храму Богородице Тројеручице

У насељу „Мале пчелице“ у Крагујевцу, ововремена генерација светосавских и светолазаревских потомака подарила је свом вољеном граду на Лепеници још један дом молитве и станиште Духа Светога – храм посвећен Пресветој Богородици Тројеручици.

Црквена општина малопчеличка моли верни народ и људе добре воље, колико могућности дозвољавају, да помогну довршење овог храма у славу Божију.

Пошаљи и ти своју лепту да се доврши ово свето и узвишене дело у славу Божију.

Уплату можете извршити на жиро-рачуун Комерцијалне банке: 205–142129–16

Парох малопчелички
протонамесник Зоран М. Мишровић

ДОБРОЧИНСТВО
Београд, Добрињска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocininstvo@gmail.com
www.dobrocininstvo.spc.rs

ПОКРОВ У ХИЛАНДАРУ
11 - 17. октобар

ЦАРИГРАД - ИСТАНБУЛ
13 - 20. октобар

БУДИМПЕШТА - СЕНТАНДРЕЈА
24 - 27. октобар

ОСТРОГ сваког петка

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

Протојереј-ставрофор Јаков. П. Живановић прилаже *Православљу* 20 евра за покој душе Славице Тишме, и 20 евра за покој душе својих родитеља Петра и Христине Живановић из села Јаловика

Славица – Славка Тишма (1933-2012)

Уочи светеог Преображења Господњег, 18/5 августа 2012. г. упо којила се у Господу Славица – Славка, супруга сапутница протојереј-ставрофора Мирка Тишме, дугогодишњег пароха алмашког у Новом Саду. Рођена је 1933. г. у Чепину код Осека, од побожних родитеља Саве и Славке. Године 1952. удаља се за младог богослова Мирка. Прва парохија им је била у Допсину, а потом у Белом Брду код Осека. Касније су прешли у Нови Сад.

Памтиће парохијани алмашког храма љубав пратинице, њену ведрину, вредноћу, а посебно доброту и несебичан рад на укращавању алмашког храма за велике празнике. За ово је доказ велики број верника на њеној сахрани. Њену доброту и честитост потврдио је и Епископ бачки др Иринеј у писаном саучешћу против речима: „Са тугом у души примио сам вест о упокојењу Ваше честите супруге, чија доброта ми је била позната од самог почетка моје архијерејске службе у Новом Саду.“

Опело је служено у Алмашком храму уз учешће свештеника из Новог Сада и пријатеља, родбине и парохијана. На алмашком гробљу и капели обављен је помен, а на гробу се опростио песник и пензионисани прота Јован Муждека из Сремске Митровице.

Пратиница Славица је напустила овај пролазни свет мирно и тихо, у тишини својег стана на рукама свога вољеног супруга – проте Мирка, а такав им је био и цео овогемаљски живот. Њена душа на путу у Царство небеско одлази где нема туге, бола и уздисаја, већ где је радост и мир у Духу Светоме. Вечан покој пратиници Славици. Бог да јој душу прости!

Протојереј-ставрофор Јаков Живановић

Упокојио се у Господу Милинко Стефановић (1947-2012)

УБеограду је 5. септембра 2012. године, после дуже и тешке болести, у 65. години живота преминуо великан српске културе Милинко Стефановић — уметнички и новински фотограф, уредник, издавач, педагог и културни радник, ретко свестрана личност.

Осим светски значајног опуса у уметничкој фотографији, Стефановић је оставио и велики траг у нашој општој култури, медијима, изворној музici, археологији, култури Косова и Метохије, балканској сарадњи, православној култури, поп-култури, педагогији, издаваштву и сродним областима.

Рођен је 12. марта 1947. у селу Костајник код Крупња, Западна Србија. Студирао је психологију на Филозофском факултету у Београду. Имао је статус Истакнутог уметника УЛУПУДС-а и звање Мајстора фотографије ФСЈ.

Био је угледни члан Удружења новинара Србије, дугогодишњи председник Фото савеза Југославије (сада Српског фотографског друштва) и члан Савета мреже „Пројекта Раствко“. Радни век је провео у Београду.

Последња изложба фотографија му је била посвећена лепотама Србије, у „Школи пријатељства“ на Тари, у организацији удружења „Наша Србија“ (1. јул – 10. август), где су српска деца из десет земаља региона учила по програму „Српски код“.

По речима Зорана Богавца, „Милинко Стефановић, испитујући својим радом смисао фотографије, а плаћајући својим животом, ронио је до дна метафизике фотографије и отада верује како време не постоји, постоји само простор, и знаци нашег живљења у њему и то да: били смо пре него што смо били, бићемо и пошто нас не буде“.

По месту у историји наше уметничке фотографије, домаћем и међународном излагачком рејтингу и значају добијених награда (скоро 400), Милинко Стефановић је био један од најважнијих уметничких фотографа свих времена са подручја Југоисточне Европе. Поред тога, његов значај као активисте и педагога је био непроцењив за нашу фотографску културу.

У медијском раду је био активан као докуметарни, новински и ратни фотограф, али и као новинар-уредник, где је оставио неке од најважни-

јих сведочења о нашем времену, која су објављивана у десетинама домаћих и светских медија. Између остalog, био је уредник у листовима „Дуга“, „Светигора“, „Рад“, „Задруга“ итд.

Од 1990-их се посебно бавио православним хришћанством и православном фотографском естетиком. Урадио је десетине уметничких и документарних пројеката у српским земљама, Русији, Грчкој, Израелу итд, за потребе Св. Арх. Синода СПЦ, Митрополије црногорско-приморске, Пећке Патријаршије и других установа. Својим фотографијама је овековечио и 20 година рада блаженопочившег Патријарха Павла. Познате су његове фотографије са боравка највиших црквених великородостојника у Србији и посета нашег Патријарха другим Православним Црквама (Русија, Бугарска, Румунија...).

Његове фотографије блаженоупокојеног Патријарха Павла и других патријараха и значајних личности Православних Цркава красе зидове многих црквених здања у земљи и иностранству.

Милинко је сахрањен на гробљу Лешће у суботу, 8. септембра ове године, у присуству великог броја културних и јавних личности града Београда, његових пријатеља, поштоваоца и родбине.

У опроштајној беседи на опелу, уз учешће више свештених лица СПЦ, надлежни свештеник говорио је о Милинку као добром хришћанину, врлом Србину и, изнад свега, добром човеку...

Његова прерана смрт учинила је да ће бројна догађања у животу Цркве и народа остати – не дао Бог – незабележена, или урађена онако како је то само радио и за историју оставило фотографије упокојени Милинко Стефановић. Бог душу да му прости!

ЕЛЕКТРИФИКАЦИЈА ЗВОНА
електромоторни и
електромагнетни погон
програмирано и
даљинско усавучивање

ЦРКВЕНИ САТОВИ
"GPS" - сателитска синхронизација
063/ 315 841

MJ ОИУ 30 76 245; 30 76 246
Земун, И. Цанкара 9/29 www.mj.rs

1. ЕЛ. ЗВОЊЕЊЕ – ИСТОЧНИ начин (у Русији, Грцији и Светогорцу до данас, а код Срба до пада Деспотовине, и наново од 2008. године) – са програмирањем и откуцањем часова и четвртина, а по избору, и даљинским управљањем.

ПРЕДНОСТИ у односу на **ЗАПАДНИ** начин:

- 1.1. Звоњење не потреса звоник;
- 1.2. Знатно више звона може да стане у исти простор;
- 1.3. Укључењем, односно искључењем, звоњење истог трена почне, односно престане.
- 1.4. Качење звона је простије, и због тога је знатно јефтиније;
- 1.5. Потрошња ел. енергије је низак;
- 1.6. Ако престане ел. напајање, и дете може са лакоћом ручно звонити.
- 1.7. Са више звона у хармонији, могу се ручно, али и програмираним изводити мелодије – без додатних чекића и ел. магнета.

2. ОБНОВА старих, механичких, од историјског значаја **ЧАСОВНИКА**

3. ЧАСОВНИЦИ нови и тачни и још сами прелазе на „зима-лето“ време.

ЈЕМСТВО: 3 ГОДИНЕ

szeljko7@verat.net (szeljko7@gmail.com)

ЖЕЛ-МИР

026/312 752; 065 (064)/920 5 851;

064/20 80 145

САЈТ: zelmir.atspace.com

НАРУЦБЕНИЦА

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

шифра претплатника
(попуњава служба претплате)

**Претплаћујем се на
следеће часописе**

(Означите жељени часопис и начин претплате)

Часопис	Годишња претплата		начин слања (важи за иностранство)
	Србија	иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом

овде исећи